

nové mesto

Na začiatku roka opäť prichádza čas, keď sa môžeme rozhodnúť, akým spôsobom zúčíme percentá z dane z našich príjmov za uplynulý rok 2022.

Dovoľujeme si vás po roku znova osloviť so žiadosťou o podporu našich aktivít. Vaše 2 % (3 %) z daní pre Občianske združenie Nové ľudstvo pomôžu podporiť podujatia, ktoré organizujeme v spolupráci s Hnutím fokoláre.

V uplynulom roku sme z finančných príspevkov, ktoré boli poukázané na účet nášho Občianskeho združenia, mohli podporiť:

- Projekt „Start Now“ – workshopy s mladými z Ukrajiny, Poľska a zo Slovenska –, spojený s koncertom medzinárodnej skupiny Gen Verde.
- Spolufinancovanie komunitných a podnikateľských priestorov prostredníctvom nájmu v budove na Tajovského ulici v Košiciach, ktoré spravuje družstvo Francis and Friends.
- Prázdninové mariapoli pod názvom „Byť rodinou“, ktoré sa konalo v Novoľubovnianskych kúpeľoch.
- Letné tábory a tiež vianočný večierok pre mladých gen 3 a gen 4.
- Preplatenie nákladov mailovej služby Mailchimp na zasielanie hromadných mailov.

Veľmi pekne vám chceme poďakovať za vašu štedrú podporu v minulom roku. **Celková získaná suma za predchádzajúci rok bola 7 433,34 eur.** V tomto roku by sme chceli získanú sumu využiť na projekty, na ktoré sa spolu s vami tešíme.

Údaje na poukázanie 2 %:

Nové ľudstvo, o. z.
Bleduľová 62
841 08 Bratislava

Forma: Občianske združenie

Potrebné tlačivá: www.focolare.sk v odkaze OZ Nové Ľudstvo

Inšpirácia ťa musí nájsť pri robote

Ján Heriban

Na Vianoce som od rodičov dostal zaujímavú knihu. Má názov *O šiestej ráno a ide o motivačný denník z pera poľského kňaza dominikána Adama Szustaka. Kniha obsahuje svieže zamyslenia na každý deň roka založené na citátoch z Biblie, výrokoch svätých alebo iných známych osobností, ktoré autor z nejakého dôvodu obľubuje.*

Nedarí sa mi knihu otvoriť každý deň. Mala by sa totiž čítať ráno a rána bývajú pri malej dcérke niekedy veľmi rušné a rýchle. Na deň, keď píšem tento text, páter Szustak vybral citát: „Inšpirácia existuje, ale musí ťa nájsť pri robote.“ Túto vetu vyslovil svetoznámy maliar Pablo Picasso. Autor knihy k jeho výroku okrem iného dodáva: „Bez námahy práce sa iskra z neba, čiže Božie vnuknutie, nepridá na nič, pretože sa nebude mať kde usadiť.“ Presne toto platí aj pri mojom rozmyšľaní nad tým, ako sa vám na tomto mieste prihovorím. Každé dva mesiace sa iba kvôli tomu musím zastaviť a sústredene premýšľať, hľadať myšlienky. A neplatí to len pre túto činnosť, ale aj pre mnohé ďalšie. Ved' to určite poznáte...

Späť k Picassovmu výroku. Dost' roboty sme mali v poslednom období aj my v Novom meste. Inšpirácie, ktoré z toho vznikli, sú hmatateľné. Možno ste zostali prekvapení, že tentoraz vám prišli do schránky až dva časopisy. Okrem Nového mesta sme vám poslali aj prvé vydanie nového časopisu Ekklesia, v ktorom nájdete hodnotné texty od

renomovaných autorov. Ústrednou témou časopisu je synodalita, ktorej sa venujeme aj na stránkach Nového mesta. Verím, že vám tento obsah posluží napríklad pri príprave na veľkonočné sviatky alebo na prehĺbenie vašich náboženských poznatkov.

Na nasledujúcich stranách nájdete aj sumár z webinára o odpustení, ktorého hosťom bol taliansky neurológ a psychoterapeut Salvatore Ventriglia. Z jeho slov je zrejmé, že v téme odpustenia (a tiež zmierenia) je skutočne doma. A nielen teoreticky či vďaka svojej profesionálnej praxi. Procesom odpustenia vo vážnej veci si musel prejsť aj vo vlastnom živote.

Do tretice upriamim vašu pozornosť na obálku aktuálneho vydania Nového mesta. Zobrazené je na nej dielo Jána Moroviča mladšieho. Zaujímavosťou jeho diel je, že ich nemal'uje klasickou technikou, ale digitálne na tablete. V rozhovore s ním nazriete nielen do jeho tvorby, ale aj do jeho duše.

Zďaleka to však nie je všetko, čo si v tomto čísle môžete prečítať, stačí listovať ďalej. V mene celého tímu vám prajem požehnané Pôstne obdobie, plné inšpirácie pri činnosti (práci), ktorá vám dáva zmysel. Možno aj vďaka Picassovej výzve nebuďte pasívni prežijete následne inú Veľkú noc ako doteraz.

Vypočujte si **Dialógy nm**

Každý týždeň nový podcast na nm.sk/podcast

nové mesto

www.nm.sk

Vydavateľ Vydavateľstvo Nové mesto, s.r.o., Cablkova 10, 821 04 Bratislava, IČO 31 377 424

Šéfredaktor Ján Heriban **Vedúca vydania časopisu** Mária Valigová

Redakčná rada Cyríl Dunaj, Mária Kohutiarová, Mária Kostyálová, Tatiana Kubišová, Michal Lukáč, Veronika Rendeková

Technická redaktorka Ľubica Hrmová

Jazyková redaktorka Mária Majerníková, Katarína Bodová

Preklady a redakčná spolupráca Štefan Kmeť, Jozefína Brezovská, Katarína Jančíšinová

Grafická úprava a sadzba Zuzana a Jozef Turlíkovci

Dielo na obálke Hoc vos scandalizat, Jn 6, 61 / Ján Morovič ml.

marec – apríl 2023. Dvojmesačník, 32. ročník

Objednávky na časopis posielajte na adresu

Nové mesto Redakcia, Tajovského 737/1, 040 01 Košice

E-mail casopis@nm.sk **Telefón** +421 911 445 626

Číslo účtu SK 35 1100 0000 0029 4906 1968

Od 1/2019 je možné podporu realizovať cez darovaciu bránu www.nm.sk/podporte-nas/.

Reg. číslo EV 4634/12, ISSN 1339-0708. S cirkevným schválením Arcibiskupského úradu v Tmave dňa 4. apríla 2001, č. 1143/2001

Dátum vydania 21. február 2023

Tlač VMV Prešov

Synodalita sa stáva trvalým štýlom v Cirkvi

„Je to dlhý proces, ktorý sa v súčasnosti ešte len rodí. Dúfame, že táto synodalita sa stane trvalým spôsobom činnosti v Cirkvi.“ Margaret Karamová, prezidentka Hnutia fokoláre, hovorí pre SIR (Servizio Informazione Religiosa, informačná zložka Talianskej biskupskej konferencie) o svojich skúsenostiach z Prahy, kde prebiehala kontinentálna etapa Európskeho synodálneho zhromaždenia: „Stále sa hovorí o tom, čo dnes Cirkvi chýba, a možno sa príliš málo hovorí o tom, čo Cirkev vo svete robí. Ved' len zoberme do úvahy rehoľné rády, hnutia a charizmy, ktoré sa v Cirkvi zrodili v priebehu storočí, a všetkých, ktorí dnes pracujú pre marginalizovaných, pre chudobných a chorých.“

Margaret Karamová, prezidentka Hnutia fokoláre: „Bol to veľmi obohacujúci pohľad na široko rozvetvenú Cirkev. U všetkých účastníkov som videla veľkú túžbu vydať sa na túto synodálnu cestu. Je to proces, ktorý si vyžaduje čas. Želáme si, aby sa táto synodalita stala trvalým štýlom v Cirkvi.“ A práve Margaret Karamová, Neeurópanka z Haify, oboznamovala informačné centrum SIR so skúsenosťou, ktorú jej priniesol záver kontinentálnej etapy Európskeho synodálneho zhromaždenia v Prahe. „Zúčastnila som sa na otvorení synody vo Vatikáne a sledovala som proces, ktorý na všetkých svetadieloch prebieha aj v Hnutí fokoláre. Prišla som sem s postojom hlbokého počúvania. V priebehu týchto dní som pochopila, aký naliehavý a potrebný je tento proces. Vďaka tejto skúsenosti som si uvedomila, že sme na začiatku cesty a že je potrebná trpezlivosť a vzájomné počúvanie.“

Foto: S. Tanesini

Margaret Karamová v rozhovore s nunciom v Českej republike Mons. J. T. Okolom

Aký obraz Cirkvi v Európe vzišiel z týchto dní?

Pre mňa ako Neeurópanku sa Európa ukázala vo svojej rôznorodosti s mnohorakým bohatstvom cirkví a náboženských tradícií, ale aj s mnohými výzvami, ktoré sú otvorené a ku ktorým existujú rozdielne prístupy. Napriek tomu, že Európa je kontinentom s kresťanskými koreňmi, uvedomila som si, že sú tu veľmi hlboké rany: vojna, marginalizácia, sekularizácia, vzájomný odstup medzi jednotlivými krajinami, zneužívanie. Tieto dni poukázali na bolesti, ktoré ľudstvo v Európe prežíva.

Preberali sa aj citlivé témy, ktoré neraz rozdeľujú, ako otázka žien, väčšia otvorenosť a rovnosť príležitostí v Cirkvi, umožnenie kňazskej služby ženatým. Ako boli tieto hlasy vnímané a vypočuté?

Celkový dojem je taký, že boli vypočuté. Pravda je, že sa ozývali najrozličnejšie hlasy, ktoré si niekedy priamo protirečili, čo vytváralo aj chvíle napätia. Veľmi na mňa však zapôsobili biskupi a kňazi, ktorí zaujali postoj plný pokory, hlbokého počúvania a myslím si, že aj veľkého očistenia.

Spomínali ste, že táto synodalita sa musí stať pre Cirkev trvalým štýlom pôsobenia. Ak sa to nestane, kam bude smerovať vývoj Cirkvi v Európe?

Dospejeme k Cirkvi rozdelenej na rôzne témy, prestane byť vierohodná a vzdiali sa odkazu evanjelia. Tvárou v tvár takejto Cirkvi mnohí kresťania budú nevyhnutne hľadať inde, pretože v nás nenájdu pravý a autentický evanjeliový život. Povoláním Cirkvi je byť domo-

vom, rodinou. Podstata nespočíva v tom, aby všetci mysleli rovnako. Bude to dlhá cesta, ale musíme dospieť k riešeniam a nemať strach zo zmien. Mojm presvedčením však je, že ak budeme pokračovať v tom, čo sme robili v týchto dňoch, Duch Svätý povedie Cirkev tak, aby bola tým, čím má byť, čiže Cirkvou spoločenstva, Cirkvou, ktorá všetkých prijíma v pravde a milosrdenstve.

Ako sa konkrétne realizuje tento stály štýl synodality vo svetle charizmy jednoty, ktorú reprezentujete ako prezidentka Hnutia fokoláre?

Predovšetkým mi prichádza na um slovo, ktoré sa tu už mnoho ráz opakovalo: obrátenie srdca, obrátenie, ktoré znamená, aby sme žili podľa Ježišovho prikázania „milujte sa navzájom“, tak ako nás miloval on. Len ak sa dokážeme „zjednotiť“ s druhým, niest bremená toho druhého až do konca a prijať jeho výzvy za svoje, dosiahneme štýl synodality. V sále, kde sa konalo zhromaždenie, bol kríž. Na kríži Ježiš vykúpil svet a zároveň uzdra-

vil narušený vzťah medzi človekom a Bohom. Musíme veriť, že na tomto kríži Ježiš vykúpil aj naše rany a umožní nám nájsť riešenia, ktoré hľadáme.

Ženy volajú. Chcú viac priestoru v Cirkvi. Boli vypočuté?

Možno nás tu v Prahe nebolo toľko, ale boli sme tam a mohli sme sa vyjadriť. V týchto dňoch sa často hovorí o „úlohe“ žien v Cirkvi, ale viac ako o úlohe by som hovorila o dare, ktorým sú ženy v Cirkvi a pre Cirkev. Ide o ten génus ženy, ktorým je Mária, o ktorom tak často hovoril svätý Ján Pavol II. S pápežom Františkom sa urobili dôležité kroky vpred a ženy sú čoraz viac oceňované aj v cirkevných inštitúciách, dokonca zastávajú dôležité posty.

Nachádzame sa v historickom procese veľkých zmien. Aký typ Cirkvi predpokladáte v budúcnosti pre Európu?

Možno to nebude Cirkev so zástupmi veriacich. Už dnes je veľa prázdnych kostolov, ktoré sa pre-

dávajú a poskytujú na iné účely. Predstavujem si preto Cirkev, ktorá sa vráti k tomu, aby bola jeruzalemskou Cirkvou, zloženou z ľudí, ktorí sa navzájom líšia, ale žijú ako jedna duša a spoločne sa vydávajú na misiu. Predstavujem si Cirkev, ktorá vychádza von, aby ohlasovala Božie kráľovstvo a bratstvo. Cirkev, ktorá prijíma každého. Chcela by som však povedať aj niečo iné: stále sa hovorí o tom, čo dnes Cirkvi chýba, a možno sa príliš málo hovorí o tom, čo Cirkev vo svete robí. Veď len zoberme do úvahy rehol'né rády, hnutia a charizmy, ktoré sa v Cirkvi zrodili v priebehu storočí, a všetkých, ktorí dnes pracujú pre marginalizovaných, pre chudobných a chorých. Myslime aj na tých, čo pracujú vo vojnových oblastiach, pomáhajú vysídlencom a obetiam prírodných katastrof. Sú ľudia, ktorí sa nasadia a dokonca riskujú svoje životy, aby pomohli ľuďom v ťažkostiach. Všetci títo ľudia sú skutočným, pravým výrazom Cirkvi.

M. Chiara Biagioniová

Komunita Sant' Egidio už viac ako polstoročie v službe tým najbiednejším

Siedmeho februára 2023 ubehlo presne päťdesiatpäť rokov, odkedy sa skupina rímskych študentov na čele s Andreom Riccardim rozhodla postaviť na prvé miesto vo svojom živote evanjelium, a to predovšetkým vo vzťahu k chudobným. Myšlienka prinášať posolstvo nádeje ľuďom na periférii sa z Talianska postupne šírila do celého sveta a dnes má svojich nasledovníkov vo viac ako sedemdesiatich krajinách. Okrem služby chudobným sa komunita venuje aj úsilu o medziná-

boženský dialóg a budovanie mieru cestou diplomatických rokovaní na najvyššej úrovni. Takto sa komunita napríklad podarilo zorganizovať *Modlitbu za mier vo svete* za účasti všetkých svetových náboženstiev a vyrokovať mier v Mozambiku po 17 rokov trvajúcej občianskej vojne. Z tohto titulu je komunita nositeľkou mnohých medzinárodných ocenení a za svoje zasadenie za mier a chudobných vo svete bola tiež niekoľkokrát nominovaná na Nobelovu cenu za mier.

Na Slovensku pôsobí komunita od roku 2008. Aktuálne sa jej dobrovoľníci stretávajú pri spoločnej modlitbe a službe ľuďom bez domova, seniorom, rómskym deťom či väzňom v šiestich mestách Slovenska. Ich hlavným cieľom je šírenie radostnej zvesti, nádeje a pokoja cestou budovania vzťahov s tými najbiednejšími. Komunita sa tak stáva druhou rodinou pre tých, ktorí nijakú rodinu nemajú.

Mária Kostyálová

Ján Heriban

Moje maľby podnecujú dialóg, ktorý by inak nevznikol

Jeho diela môžete vidieť na obálkach niektorých kníh z nášho vydavateľstva, o ďalšie sa delí na sociálnej sieti alebo ich darúva či predáva. Za posledných desať rokov vytvoril viac ako sto maliieb. Nie však klasicky – štetcom a farbami –, ale digitálne na tablete. A hoci sú typické svojím kresťanským motívom, odkaz si v nich nájde dokonca aj budhista či ateista. Ján Morovič mladší to v rozhovore pre Nové mesto dokladuje konkrétnymi skúsenosťami, keďže dlhodobo žije v multi-kultúrnom Anglicku a má známych rôzneho vierovyznania a svetonázoru. Rozprávali sme sa aj o tom, či je pre neho maľba prostriedkom sebvýjadrenia a či digitálna forma takéhoto diela neznižuje jeho umeleckú hodnotu.

Pracujete v medzinárodnej IT firme. Ako ste sa dostali k výtvarnému umeniu?

Už v detstve som rád maľoval a kreslil. Keď som sa mal rozhodnúť, čo študovať po maturite, prihlásil som sa na Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave a tiež na matematiku. Nakoniec som mal možnosť ísť študovať iný odbor do Anglicka, ale umenie ma vždy zaujímalo.

Čo ste teda vyštudovali?

V Anglicku sa tento odbor nazýva „print management“. Zaoberá sa tým, ako riadiť tlačiarenský podnik.

Takýto smer sa bežne študuje v Anglicku?

Nie, aj tu je takéto štúdium veľmi zriedkavé. Špecializuje sa na to jedna univerzita v Londýne, na ktorú som sa

dostal vďaka štipendiu. Tesne po páde komunizmu mi ho udelila jedna tlačiareň z Viedne. Viac ma lákalo štúdiom v zahraničí než spomenuté dva odbory na Slovensku.

V jednom človeku sa nie tak často stretáva nadanie na umelecký aj technický smer. Kde sa to vo vás zobrazilo?

Pravdupovediac, ani neviem. (Úsmev.) No keď sa na to pozerám po mnohých rokoch, vidím, že umenie, matematika a napríklad aj hudba majú spoločný jeden atribút – krásu.

Kedy ste namaľovali svoje prvé dielo?

Ak počítam obdobie, odkedy maľujem sústavne, tak to bolo pred desiatimi rokmi. Predtým som mal dlhú prestávku.

Čo sa zmenilo pred desiatimi rokmi, že ste sa rozhodli k maľovaniu vrátiť?

Túžba maľovať bola vo mne už dlhšie, ale nemal som na to priestor a čas. Mali sme totiž malé deti a na maľovanie potrebujete naraz aj pol dňa alebo celý deň. Pred desiatimi rokmi som však dostal tablet, a keď som vyskúšal maľovať na ňom, s výsledkom som bol spokojný.

Ako sa dá maľovať na tablete?

Sú na to špeciálne aplikácie a technika je podobná ako pri maľovaní farbami. Maľujem akoby ceruzkou, ale môžem si zvoliť, ako sa bude táto ceruzka správať. Môže mať funkciu klasickej ceruzky, akvarelovej alebo olejovej farby. Keď si už vyberiem, ako sa má ceruzka správať, postup je veľmi podobný ako pri klasickom maľovaní.

Nejde teda o úplný „zlahčováč“ tým, že používate tablet. Výtvarné ťahy musíte mať aj tak v ruke...

V mnohom to nie je „zlahčováč“. No je tu jedna funkcia, ktorá sa za takú môže považovať – možnosť vrátiť sa

o krok späť. (Smiech.) Keby som maľoval klasicky a urobil by som chybu, oprava by bola oveľa náročnejšia ako pri maľovaní na tablete. Stačí jeden alebo viac klikov a chyba je napravená.

Čo najčastejšie znázorňujete vo svojich dielach?

Na začiatku každej maľby je moja potreba maľovať. Nikdy si najprv nesadnem, aby som premýšľal, čo chcem namaľovať. Nápad príde ako prvý, objaví sa vo mne potreba namaľovať niečo na konkrétnu tému. Inšpirácia príde buď z diania vo svete (napríklad vojna na Ukrajine), alebo z môjho života modlitby, pri ktorej sa vo mne vyskytnú obrazy, ktoré následne namaľujem.

Ide o istú potrebu verejne sa k niečomu vyjadriť, len to nenapíšete, ale namaľujete?

Nejde ani o túžbu verejne sa vyjadriť, ale skôr byť k niečomu blízko. Áno, zverejňujem to potom na Facebooku, ale nikdy sa to nezačína tým, že chcem niečo povedať. Vidím napríklad nejaké utrpenie vo svete a namaľovaním obrazu na túto tému cítim väčšiu blízkosť, lebo sa musím aj bližšie pozerieť na to, čo sa deje.

Jedna vec je váš autorský pohľad na dielo a druhá vec je pohľad toho, kto sa naň pozerá. Ako prijíma vašu tvorbu vaše okolie?

Som presvedčený o tom, že umelecké dielo má svoj vlastný život. Nie je to nástroj komunikácie autora, skôr výsledok zážitku alebo vyjadrenia sa. Tí, ktorí toto dielo prijímajú, tiež majú možnosť nadobudnúť k nemu vzťah. Vždy ma poteší, ako ľudia reagujú na moje maľby. Nikdy nie je mojim úmyslom niečo im povedať, ale mám radosť, keď dielo pre nich niečo znamená, hoci ho môžu vnímať inak ako ja. Tiež ma poteší, keď moji priatelia a známi, s ktorými máme na veci rôzne názory, nájdu v mojom diele niečo, čo je aj pre nich.

Pri maľovaní sa spojím s určitou témou spôsobom, ktorý by som ani nevedel dobre vyjadriť slovami. A takisto niekto iný, kto sa na dielo potom pozerá, v ňom môže nájsť niečo takým spôsobom, že by to nevedel opísať slovami.

Ako dlho vám bežne trvá vytvoriť jedno dielo?

Tie jednoduchšie mám hotové asi za štyri hodiny, náročnejšie diela mi zaberú aj 20 alebo 30 hodín. Vždy maľujem na viackrát, nepretržite som ešte žiadne dielo nevytvoril. (Smiech.)

Áké motívy ste zobrazili na svojich posledných maľbách?

Môj posledný obraz je reakciou na príhovor pápeža Františka, keď pri modlitbe Anjel Pána citoval svojho predchodcu Benedikta XVI. Bolo to po jeho pohrebe. Povedal, že aj keď sa človek dostane do takej tmy, že nedovídi na nebo, Ježiš je stále pri ňom, aby ho pritiahol k sebe. Táto myšlienka ma veľmi oslovila. Často vnímam, že aj moji známi sa dostali do ťažkých situácií a majú pocit, že ostali sami v beznádeji a tme. Zobrazil som preto človeka vo veľkej tme, ďaleko od svetla, pri ktorom sedí Ježiš ako blízka osoba.

Hovorili ste, že maľovanie je pre vás spôsob vyjadrenia blízkosti k niekomu alebo niečomu. Čo ešte pre vás táto činnosť znamená? Ide aj o formu relaxu, modlitby alebo sebarealizácie?

Hlavne je to pre mňa forma modlitby. V mnohých modlitbách, napríklad pri ruženci, sa opakujú tie isté vety. Podobne je to aj pri maľovaní. Určité veci treba robiť mnoho ráz, čo je príležitosť vzdialiť sa od okolia a mať čas s Bohom.

Vnímate v umení riziko, že dielo môže byť pre prijemcu nezrozumiteľné?

Toto riziko tu určite je, ale som ochotný ho prijať. Takéto riziko má

minimálne dva dôsledky: buď človeka privedie k niečomu negatívnemu, alebo v diele objaví niečo ešte lepšie, čo by neobjavil, ak by som toto riziko nepodstúpil. Práve vďaka tomuto riziku nájdu v maľbe moji známi, ktorí majú často iný názor, niečo pozitívne, čo tam ja nevidím. To veľmi obohacuje náš vzťah.

Stane sa vám aj to, že dielo sa stane predmetom následného rozhovoru s vašimi známymi?

Áno, veľmi často. Obzvlášť ma poteší, keď nehovoríme o samotnom diele, ale o téme, na ktorú odkazuje. Často sa takto začne dialóg, ktorý by inak nikdy nenastal.

Kde si vaše maľby nachádzajú miesto po ich dokončení?

Okrem spomenutého uverejňovania na Facebooku slúžia aj ako dary, keďže sa dajú vytlačiť napríklad na plátno. Niektoré z nich ponúkam na predaj.

Považujú sa dnes digitálne maľby z tabletu za moderné umenie?

(Smiech.) To je dobrá otázka. Z hľadiska použitej techniky áno, z pohľadu formy neviem. Moderné umenie je veľmi rôznorodé. Tieto diela tvorím dnes a bez toho, aby sa podobali predošlým štýlom, takže z tohto pohľadu sú moderné alebo súčasné.

Neznižuje digitalizácia hodnotu umeleckých diel?

Záleží na tom, v čom spočíva tá hodnota. Ak myslím na svetoznáme slávne maľby, časť hodnoty je v tom, že existuje len jeden kus. Z tohto pohľadu má digitálne umenie nižšiu hodnotu, keďže sa dá z jedného diela ľahko spraviť viac kópií. Ak však hodnota diela spočíva v tom, do akej miery niekomu priblíži vzťah s Bohom alebo s ľuďmi, vyvolá pocit krásy alebo umožní rozmýšľať o dôležitých témach, potom tam nevidím rozdiel.

Vaše diela sú často motivované kresťanstvom, majú svoje publikum aj u vás v Anglicku. Kto všetko sa o ne zaujíma?

Mám známych rôznych vierovyznaní – okrem kresťanov aj budhistov či moslimov a tiež agnostikov alebo ateistov. A sú medzi nimi aj takí, ktorí sú vyslovene proti kresťanstvu a Katolíckej cirkvi. No aj od nich dostávam pozitívne reakcie. Je to šťastie asi aj preto, že hoci pre kresťana sú moje maľby zjavne kresťanské, dajú sa často interpretovať aj bez kresťanskej optiky.

Čo v kresťanských maľbách dokáže nájsť budhista alebo moslim?

Moslim je ešte ten jednoduchší prípad, čo sa týka obsahu, keďže v Koráne je jedna celá kniha o Panne Márii a Ježiša uznávajú ako proroka. Som presvedčený, že to, čo sme ako kresťania dostali od Boha, Cirkvi a blížnych, je určité chápanie sveta. A toto chápanie považujem za pravdivé. A ak je pravda, že svet je taký, aký si myslíme, že je, teda že je založený na láske a na Bohu, ktorý je sám osebe láska, že nie je rozprávka, ktorú sme si vymysleli na uľahčenie života, tak to nejakú musia vidieť aj iní. Možno to vidia inak a rozmýšľajú o tom odlišne, ale realita je spoločná pre nás všetkých.

Čiže aj keď ich na diele nezaujíma napríklad Ježiš Kristus, prechádza na nich aspoň nejaká forma dobra, nejaká človečina?

Určitým spôsobom áno. Totiž pre kresťana má človečina v sebe aj Boha. Čo niekto iný dostáva cez túto človečinu, to my kresťania vidíme a chápeme našim kresťanským spôsobom. Napríklad moji známi iných vierovyznaní alebo bez vyznania často reagujú na obrazy, ktoré zobrazujú utrpenie ako dar pre niekoho iného. To je niečo, čo má hodnotu aj v iných náboženstvách, a túto hodnotu – obetovať sa pre niekoho druhého – vidia aj neveriaci.

Null and void, 2017

Dôležité tiež je, že s týmito ľuďmi mám vzťah, vďaka ktorému si moje obrazy ľahšie všimnú.

Ako ste tieto vzťahy nadviazali?

V Anglicku je veľmi rôznorodá spoločnosť, takže je jednoduché stretnúť ľudí s iným pozadím. Niektorých moslimských priateľov mám z univerzity, kde som pracoval, boli to moji kolegovia. Počas štúdia som zas býval s čínskymi študentmi, niektorí z nich boli budhisti a iní bez vyznania. S nimi som v kontakte dodnes. Svoje „publikum“ mám aj v zamestnaní. Pracujem pre firmu v Barcelone, hoci žijem v Anglicku. V Katalánsku mám všetkých kolegov, žili sme tam tri roky. Medzi nimi je veľa neveriacich, ale aj katolíkov.

Ako sa na vaše diela pozerá rodina?

Manželka a synovia reagujú buď pozitívne, alebo nereagujú nijako. (Úsmev.) Iní príbuzní by niekedy boli radšej, keby som im viac vysvetlil význam diel. Väčšinou im v tom nevyhoviem, ale poprosím ich, aby sa na ne pozreli a oni mne povedali, čo pre nich znamenajú. No nechápem aj ob-

časnú frustráciu z toho, že diela sú akoby nemé.

Prečo im to nechcete priamo vysvetliť, keď sa s tým trápia?

Pretože som presvedčený, že v tých obrazoch je niečo pre nich, o čom ja neviem. Keď im to vysvetlím priamo, oni sa k tomu, čo je pre nich, nikdy nedostanú. Ak je to však potrebné, neskôr im poviem viac, ale nie hneď.

Vaša manželka pochádza z Írska. Vidíte aj na nej, že umenie spája ľudí bez ohľadu na ich pôvod alebo národnosť?

Tým, že maľujem, viem aj mojej manželke lepšie vyjadriť to, čím žijem. Možno práve nemáme čas sadnúť si a porozprávať sa, ale keď vidí, čo som namaloval, vie, čo práve prežívam. Vždy mám radosť, keď sa teší z mojich diel. S manželkou sa však nerozprávam len prostredníctvom malieb, ale pomáha to a obohacuje náš vzťah.

Začalo sa Pôstne obdobie. Je aj ten to čas inšpiráciou pre vašu tvorbu?

Hoci pre kresťana sú moje maľby zjavne kresťanské, dajú sa často interpretovať aj bez kresťanskej optiky.

Áno, v posledných rokoch maľujem počas pôstu štyri diela určené na Veľkonočné trojdnie. Je to súčasť mojej prípravy na Veľkú noc.

Podstata Veľkej noci je vždy tá istá, aj keď každý rok si z týchto sviatkov môžeme zobrať niečo iné. Obmieňate motív týchto obrazov, hoci sú vždy určené na tú istú príležitosť?

Život sa neustále mení a každý rok počas pôstu a na Veľkú noc prináša niečo iné. Minulý rok boli tieto moje veľkonočné maľby kontempláciou utrpenia na Ukrajine. Nemohol som sa pripravovať na Veľkú noc bez toho, aby som sa priblížil ľuďom trpiacim vojnou. V jednom z predošlých rokov som pre pracovné povinnosti vytvoril iba jednu maľbu. Vtedy som sa inšpiroval Jeruzalemom, kde som bol na služobnej ceste. V jedno popoludnie som mal možnosť prejsť sa Starým mestom. Zaujala ma blízkosť miest, kde sa udiali kľúčové udalosti ako ukrižovanie alebo pochovanie Ježiša. Predtým som nevedel, že tieto miesta sú tak blízko seba. To ma vtedy veľmi inšpirovalo pri tvorbe veľkonočnej maľby.

Mária Kostyálová

Spoznávaním tienistých stránok toho druhého sa učíme skutočne milovať, zaznelo na webinári o odpustení

„Dá sa odpustiť úplne všetko?“ Tak znel názov webinára, v ktorom sme sa spoločne s talianskym neurológom a psychoterapeutom Salvatore Ventrigliom pozreli na koreň odpustenia. Téma odpustenia je červenou niťou, ktorá sa tiahne tvorbou Ventrigliu. Jeho knižné tituly *Odpustenie: Križovatka ciest života* a *Červené kontrolky vyšli v slovenčine v našom vydavateľstve. Prinášame vám krátky prehľad najsilnejších myšlienok, ktoré zazneli na webinári.*

Čo je odpustenie

Na úvod stretnutia Salvatore Ventriglia objasnil, čo odpustením nie je. Zdôraznil, že to nie je pasívny postoj poddania sa situácii bez toho, aby sme komunikovali svoju potrebu. Hoci si uvedomujeme, že nám druhý človek ubližuje, nevenujeme tomu pozornosť a nesnažíme sa to riešiť. Rovnako to nie je túžba po pokoji a zúfalá snaha za každú cenu sa vyhnúť konfliktom. Odpustenie tiež neznamená, že si aktivujeme obranné mechanizmy a vyhýbame sa kontaktu s človekom, ktorý nám ublížil, alebo si zatvárame oči pred bolesťou.

Pritom sa natíska otázka: Čo si teda máme pod odpustením predstaviť? Ventriglia hovorí „o aktívnom procese, ktorý sa rodí zo spracovania prežívaných emočných stavov. Ich intenzita je úmerná škodám, ktoré nám boli spôsobené“. Odpustenie si vyžaduje čas, je to proces. Ventriglia ho rozdelil do štyroch etáp, ktorými by si človek mal prejsť. V prvom rade si musíme sami uvedomovať, že nás niekto svojím správaním zranil. Ak sme schopní si bolesť z toho plynúcu pripustiť, môžeme vojsť do kontaktu so svojim hnevom. Ak sa nám podarí ho postupne spracovať, môžeme pristúpiť k zrieknutiu sa nároku na odškodnenie.

Pokiaľ tento krok preskočíme alebo mu nevenujeme dostatočnú po-

zornosť, ľahko sa nám môže stať, že aj po rokoch budeme napríklad vo vzťahu pripomínať svojmu partnerovi zlyhanie z minulosti. Pokiaľ chceme, aby naše rozhodnutie odpustiť bolo naozaj úprimnou snahou zrieknuť sa hnevu a nároku na „odškodné“ a tak vypustiť všetok jed zo svojho vnútra, musíme mať pri tom kontakt so svojou bolesťou.

Odpustenie a zmierenie

Host webinára zároveň upozornil, že odpustenie nemusí automaticky znamenať aj zmierenie. Odpustenie je vnútorný proces, ktorý nám pomáha v prvom rade dospieť k vnútornému pokoji. Okrem ľudskej roviny zasahuje aj náš duchovný život a skladá sa z niekoľkých etáp.

Na druhej strane zmierenie je proces vonkajší. Na jeho uskutočnenie je potrebný aj druhý človek a jeho prejav ľútosti nad tým, že nám ublížil. Zmierenie však nemusí nastať za každých okolností. Ak zmierenie z akýchkoľvek dôvodov možné nie je, stále platí, že ak odpustím a vypustím všetok jed zo svojho srdca, stávam sa slobodným.

Napriek spôsobenej rane, ako Ventriglia vyzdvihol, môže mať zmierenie pre vzťah aj ozdravujúci účinok. „Vzťah sa vďaka zmiereniu dostáva na inú úroveň. Medzi partnermi rastie vzájomná dôvera, citli-

Ak dokážeme vyjadriť svoju bolesť, je to, akoby sme spúšťali padací most k druhému.

Pozrite si záznam webinára

Dá sa odpustiť úplne všetko?

Naskenujte QR kód a pozrite si záznam na našom

vosť a porozumenie,“ vysvetlil. O pravej láske, ako Ventriglia doplnil, môžeme hovoriť vtedy, keď dáme druhému človeku pocítiť jeho dôležitosť v našom živote aj napriek jeho obmedzeniam. „Tým ho nielen púšťame bližšie k sebe, ale zároveň si tým rozširujeme aj svoje vlastné srdce,“ vysvetlil.

Odpovede na vaše otázky

Druhá časť webinára bola venovaná otázkam účastníkov. Jedna z nich sa venovala problému odpustenia v prípade, ak si partner svoju chybu neuvedomuje. Ventriglia je presvedčený, že i v tomto prípade odpustenie možné je. Dôležité však je, aby sme prešli celým procesom odpustenia a neostali zaseknutí v jednej z jeho etáp. Ventriglia dokonca pripustil, že pozná i prípady, keď jeden z partnerov vo vzťahu ostal aj napriek utrpeniu, ktoré mu druhý partner spôsoboval. „V takýchto situáciách vždy radím komunikovať partnerovi svoju nepohodu a byť voči nemu úprimný vo vyjadrení svojej bolesti. Už tam sa totiž začína proces odpustenia,“ približuje odborník skúsenosti zo svojej poradenskej praxe. Dôležité je tiež nikdy nestrácať nádej, že druhý človek sa môže zmeniť. Ventriglia si

myslí, že v prvom rade treba analyzovať vlastné správanie. Stáva sa totiž, že druhý človek sa zmení vtedy, ak my začneme vysielat iné signály, opisuje svoju skúsenosť. Zdôraznil, že len čo v sebe prekonáme fázu hnevu, dostávame sa do kontaktu so svojim prežívaním a k mentalizovaniu svojich potrieb. Potom je dôležité ich verbalizovať spôsobom, ktorým na druhého neútočíme, ale ktorým mu komunikujeme svoju bolesť. „Ak dokážeme vyjadriť svoju bolesť, je to, akoby sme spúšťali padací most k druhému. Z týchto prejavovaných slz môže vzniknúť nové, hlbšie puto,“ uzavrel Ventriglia.

Ďalšia z otázok sa týkala odpustenia v prípade otca rodiny, ktorý odišiel od svojich detí a manželky. Ventriglia opäť vychádzal zo svojej poradenskej praxe, v ktorej sa stretol s prípadom, keď otec od rodiny odišiel za inou ženou. Napriek spôsobenému utrpeniu sa jeho manželka neprestávala za neho modliť, pričom sa snažila, aby si lásku k otcovi zachovali aj deti. Takmer neuveriteľné je, že tento muž sa po rokoch vrátil, poprosil o odpustenie a u manželky sa stretol s prijatím. Na ich príklade Ventriglia demonštroval, že práve cez veľkú bolesť, ktorou si prešli, sa ich

vzťah stal ešte silnejším. „Sú to hrdinské činy, ktoré nám však ukazujú, že z obetovanej bolesti sa dá prísť k zmŕtvychvstaniu,“ uzavrel.

V poslednej otázke sa Ventriglia venoval odpusteniu samému sebe, čo, ako sám pripúšťa, môže byť niekedy ťažšie, ako odpustiť druhému. „Odpustiť samému sebe je ťažké, pretože chceme mať pekný obraz o sebe. Ľahšie je vidieť chyby u druhých, ako si pripustiť tie vlastné,“ vysvetlil. Podľa neho predpokladom odpustenia samému sebe je, že rozpoznám svoje tienisté stránky a žijem v pravde o sebe.

Na záver stretnutia sa Ventriglia vrátil k uzdravujúcej moci odpustenia, ktorá dokáže vytvoriť medzi ľuďmi ešte silnejšie puto lásky. Pretože, ako vysvetlil, kým nám niekto neublíži, milujeme ho ešte stále pre jeho dobré stránky. No ak sme zranení jeho konaním a sme schopní mu odpustiť aj v tomto svojom utrpení, práve tam začína naša láska nabrať na sile. Tým, že spoznávame tienisté stránky toho druhého a učíme sa ho milovať, spoznávame, čo je to skutočná láska. A práve krízy sú časom, keď sa tento proces rastu v láske deje najintenzívnejšie.

Mária Kostyálová

Neodpustenie je ako jed, ktorý človeka vnútorne rozožiera, hovorí zakladateľ spoločenstva Dismas Michal Libant

Iba málokto bol svedkom takých zázrakov ako zakladateľ väzenského spoločenstva Dismas Michal Libant. Už osem rokov cestuje po slovenských väzniciach, aby prinášal odsúdeným posolstvo nádeje. Verí, že i ten najťažší zločinec má stále šancu dať si svoj život do poriadku, pokiaľ je ochotný sa pokoriť. Za tie roky už neraz zažil, ako sa z bývalých kriminálnikov stávali horliví ohlasovatelia evanjelia.

Začínali ste ako väzenský pedagóg. Kedy ste sa rozhodli, že okrem tejto práce sa budete venovať evanjelizačnej službe?

Musím priznať, že v čase, keď som nastúpil, by mi ani len nenapadlo, že raz by som mohol vstúpiť do takejto služby. Do Leopoldova sa dostávajú väzni za tie najťažšie zločiny, mnohí aj na doživotie. V spoločnosti sa preto stretávajú väčšinou s nepochopením a opovrhnutím. Tak som sa na nich predtým pozeral i ja. Keď som sa však obrátil, môj pohľad na nich sa úplne zmenil. Tento nový uhol pohľadu na väzňov ma postupne viedol k tomu, že som začal chodiť aj do iných väzníc v rámci svojho osobného voľna. Takto sa postupne začalo formovať väzenské spoločenstvo Dismas.

Ako prebiehala prvá evanjelizačná služba v Leopoldove?

Na prvé stretnutie som pozval Lamačské chvály, aby spravili evanjelizačný koncert vo väznici. Líder kapely Braňo Letko trval na tom, aby sa na ňom mohli zúčastniť aj odsúdení s najvyšším stupňom stráženia.

To je celkom odvážne. S akými reakciami ste sa stretli u týchto väzňov?

Na prvé stretnutie prišlo asi päťdesiat mužov. Myslím, že spočiatku nevnímali, že ide o kresťanský kon-

cert. Prišli preto, že už pätnásť rokov neboli na kultúrnom podujatí. Postupne som však vnímal, že sa v ich vnútri niečo začalo hýbať. Na tvárach mnohých som videl snahu zdržiavať slzy. Nechceli sa rozplakať a zosmiešniť pred ostatnými. Jeden z nich však držal hlavu medzi kolenami a plakal. Bol to človek, ktorý vonku strieľal ľudí. Keby za ním vtedy niekto prišiel a zaživa mu hoci odrezal nohu, nevyronil by ani slzu. Na tom koncerte však plakal, ale nie preto, že ho niečo bolelo, ale že mu Duch Svätý ukazoval veci, ktoré neboli správne v jeho živote.

Čo nasledovalo? Ako ste prešli od koncertov k biblickým krúžkom?

Po koncerte som oslovil nadriadených s požiadavkou na založenie biblického krúžku. Počítal som s krúžkom pre tridsať ľudí, no nadriadený mi zveril celý ústav, teda vyše tisíc väzňov. Nevedel som, akú reakciu mám očakávať a či vôbec niekto prejaví záujem. Najskôr sme boli len dvaja, no skupina sa rýchlo rozrastala a v súčasnosti je nás 570. Okrem Slovenska máme členov aj v Česku, Nemecku a Anglicku. Z nich je však viac ako 410 už na slobode. O sile nášho spoločenstva najlepšie vypovedá to, že zo všetkých prepustených sa vrátili opäť do basy menej ako dve percentá. Zo štatistik pritom vyplýva, že recidíva väzňov

O sile nášho spoločenstva najlepšie vypovedá to, že zo všetkých prepustených sa vrátili opäť do basy menej ako dve percentá.

Michal Libant

na Slovensku je viac ako 70 percent. Podľa toho by malo z Dismasu opäť sedieť asi 300 väzňov, no sedí ich len sedem. Aj keď sa na to pozrieme čisto zo svetského hľadiska, je jasné, že niečo sa robí dobre.

Dvojpercentná recidíva je skutočne obdivuhodný výsledok. Čím si vysvetľujete fakt, že bývalým väzňom – členom vášho spoločenstva – sa darí po prepustení postaviť na nohy?

Ak by som to mal zhrnúť do jedného slova, povedal by som, že vďačnosť. Zo stretnutí s nimi vnímam, že si vážia svoju rodinu, priateľov a že sú vďační aj za tú minimálnu mzdu, ktorú dostanú. Uvedomujú si, že im to stačí a nepotrebujú viac. Práve nezriadená túžba je totiž to, čo ich do väzenia dostalo. Ten pocit, že majú stále málo, že potrebujú niečo navyše. V snahe uspokojiť si túto nenaplnenú potrebu sa napokon uchýľovali k trestnej činnosti.

Roky stretávate väzňov odsúdených na desiatky rokov. Môžete

nám trochu priblížiť, čo spraví so psychikou človeka verdikt, že najbližšie dekády strávi za múrmi väzenskej cely?

To je veľmi náročné. Väzni to majú o to náročnejšie, že žijú s vedomím, že neublížili len človeku, pre ktorého sa dostali do basy, ale aj svojim deťom, ktoré ostali bez otca a nejedny i v detskom domove. V poslednom rade zranili i svojich rodičov, ktorí často povedia, že ich odchodom do väzenia už viac nemajú syna alebo dcéru. Všetky tieto veci na nich vo väzení doliehajú a musia sa s nimi vysporiadať. To je na zbláznenie. Je to ako jed, ktorý človeka vnútorne rozožiera. Často potom stačí už len posledná kvapka, aby pohár pretiekol a väzeň sa pokúsil o samovraždu.

Povedali by ste, že u týchto ľudí nachádzate pokoru, ktorá nám, „ľuďom vonku“, tak často chýba?

My si často myslíme, že sme všetci spravodliví, a na väzňov pozeráme s odsúdením. No oni si svoju hriechnosť často uvedomujú viac

ako my. Sú schopní robiť pokánie a poprosiť o odpustenie tých, ktorým ublížili. Nám v tom veľakrát bráni naša pýcha a neschopnosť spochybníť svoj vlastný sebaobraz.

Zdá sa, že odpustenie je kľúčom k pokoju a zmiereniu. Aký bol váš najsilnejší zážitok v súvislosti s odpustením?

Raz, ako som išiel na oddelenie, v ktorom sú väzni odsúdení na doživotné tresty, jeden z nich rozprával svoje svedectvo. Povedal, že neprejde deň, keď by neoľutoval to, čo spravil. V slzách prosil Boha o odpustenie, no zároveň vedel, že vonku je jeho svokra, ktorej svojím skutkom ublížil a s ktorou sa ešte nezmieril. Preto jej napísal list, v ktorom ju poprosil o odpustenie, že jej zabil dcéru a tri vnúčatá. A viete, čo mu napísala? Že mu odpúšťa a že sa za neho modlí. Nakoniec prišla za ním aj na návštevu. Dodnes ostali v kontakte a teraz jej vyšíva veľký obraz Poslednej večere. Na takýchto príbehoch je vidieť, že odpustenie neuzdravuje len väzňov, ale má účinok na celú ich rodinu.

Čo sa deje s človekom, ktorý neodpustí?

Neodpustenie si nosíme stále so sebou. Je to ako pohár čistej vody, do ktorej sme si priliali jed. Stále čakáme, že sa nám ten druhý človek ospravedlní. Musíme si však uvedomiť, že to nie je o ňom. Keď som schopný modliť sa za svojich nepriateľov a tých, čo mi ublížili, sám si vylejem jed zo svojho pohára. Ale keď človek ostáva v neodpustení a v tom, že mu bolo ublížené, hoc i právom, ostáva v ustavičnom dialógu so svojimi myšlienkami plnými sebalúťosti a so svojím hnevom. Len keď sme schopní sa toho hnevu a práva na odplatu zriecť a odpustiť, stávame sa skutočne slobodnými.

Celý článok si môžete prečítať na nm.sk v rubrike Spoločnosť.

Mária Kohutiarová

Renáta Ocilková: Synodou sme všetci pozvaní k osobnému obráteniu

Hovorila som s ňou hneď ráno po návrate zo synodálneho stretnutia v Prahe v jej kancelárii. Prvé, čo povedala, bolo svedectvo o silnej, vnímateľnej prítomnosti Ducha Svätého. Napriek množstvu delegátov a rozdielnosti situácií nedošlo k žiadnemu nepokoju, hádkam či napätiu. Kontinentálne stretnutie synody v Prahe ju presvedčilo, že v Cirkvi je možná láskavá, počúvajúca a prijímajúca komunikácia, ktorá je spolu so zakotvením v Eucharistii a učením Cirkvi cestou k zmene.

A to aj napriek tomu, že synodálne stretnutie mnoho ráz zdôraznilo potrebu prelomiť klerikalizmus a postaviť vzťahy laikov a kňazov na vzájomnej spolupráci a úcte, no zároveň nezabúdať na osamelosť kňazov a pastoračiu rodín ako základných buniek Cirkvi.

Vrátili ste sa z kontinentálneho stretnutia synody v Prahe. Zaznela v Prahe téma, keď ste si povedali, že toto vnímate ako potrebu aj pre nás na Slovensku?

Napriek tomu, že každá krajina prišla so špecifickými výzvami, riešime veľmi podobné problémy. Téma, ktorá tam často rezonovala a asi rezonuje v každej krajine, je napätie v Cirkvi medzi laikmi a klerikmi v dôsledku klerikalizmu. To tam zaznievalo veľmi často, rovnako ako túžba po pastoračii založenej na vzťahu a spolupráci, a nie na moci.

Druhá silná téma, ktorá veľmi často zaznievala hádam v každej skupine, je úloha a postavenie žien v Cirkvi. Pričom treba povedať, že za Slovensko sme tam boli dve laičky. Napriek tomu to ešte neznamená, že to zrkadlí celú situáciu na Slovensku. Taktiež v syntéze, ktorú sme priniesli zo Slovenska spracovanú z diecéz, eparchií a reholí, zaznelo, že nejde len o začlenenie žien do služby v Cirkvi. Ide o docenenie žien vôbec, docenenie ich úlohy a poslania, ako aj o ohodnotenie zasvätených žien, aby sme ich nebrali len ako lacnú pracovnú silu. Máme veľmi vzdelané a vzácne rehoľné sestry, preto sa s touto témou vraciam domov.

Jedna z tém, ktoré zaznievali z príspevkov účastníkov, bola aj otázka formácie viery dospelých. Vnímate túto potrebu aj u nás na Slovensku?

Veľmi to vnímam. Aj osobne, aj z našich diecéznych syntéz. Dokonca sme to priniesli aj v našej celoslovenskej syntéze, kde sme viackrát spomenuli potrebu aj po-krstnej formácie a formácie dospelých, ďalej formáciu mladých, formáciu v duchovnom sprevádzaní, formáciu v synodalite. Potrebujeme znovu obnoviť evanjeliový zápal v ľuďoch. To znamená, že potrebujeme aj pastoračiu, aj evanjelizáciu. Treba nám naozaj také rozhorenie srdca, aby sme sa obrátili k Bohu celým svojím srdcom, aby sme zatiahli na hlbinu. A potrebujeme to všetci dospelí, aj mladší, aj starší, aj laici, aj zasvätení, aj vysvätení.

Náš kresťanský život na Slovensku vyzerá tak, ako aj náš stav poznania viery, jej právd, následne aktivít, programov. Viackrát som si uvedomila, že niekedy riešime až príliš morálne témy, problémy, no keby sme poznali Pána Ježiša, tak by mnoho takýchto vecí nebolo otázkou. Chýba nám osobné poznanie Pána. Mnohí ľudia, ktorí sa považujú za

Mnohí ľudia, ktorí sa považujú za veriacich, majú často minimálne znalosti o pravdách viery, o učením Cirkvi, absentuje u nich osobný vzťah s Pánom Ježišom a z toho vyplývajú aj veľmi pokrivené postoje.

Foto: Ivan Ružička

Renáta Ocilková (druhá sprava) na synodálnom stretnutí v Prahe

veriacich, majú často minimálne znalosti o pravdách viery, o učení Cirkvi, abscentuje u nich osobný vzťah s Pánom Ježišom a z toho vyplývajú aj veľmi pokrivené postoje.

Rozprávame o dialógu a počúvaní, ale väčšina veriacich ľudí na Slovensku má skúsenosť z komunikácie so zástupcami Cirkvi v podobe monológu alebo nadržanosti. Dáva stretnutie v Prahe aj odporúčania na zmenu postojov zo strany našich pastierov?

Pri zasadnutí v pléne sme si uvedomili, že naši ľudia nás budú teraz doma najviac očakávať s otázkou: „V čom sa teraz zmenia naši kňazi? V čom sa zmení ich prístup? Túžime po tom, aby mali pre nás otvorené dvere a srdcia.“ Toto zaznievalo v Prahe od začiatku do konca, preto verím, že toto stretnutie je začiatok nového obrátenia, nového oživenia Cirkvi. Ukončili sme kontinentálnu fázu, ale nič sa ňou nekončí. Práve

naopak. Všetci účastníci, tak kňazi, ako aj laici, si nesieme v sebe túžbu po obnove.

Stretnutie pravdivo pomenovalo, že našim problémom je klerikalizmus. Svätý Otec to pomenoval ako jeden z hlavných problémov už pri otváraní synody. V Prahe však o tom nikto nehovoril v hneve, ale bolo to všetko úplne v láske, úcte, rešpekte, všetci sme cítili, že máme radi Cirkev a tiež sa máme navzájom radi, aj sa chceme mať radi a chceme spolupracovať.

Prvou, základnou bunkou Cirkvi je rodina. Cirkev bez rodiny nebude tým, čím má byť. Existuje nejaká paralela medzi súčasným stavom rodiny a stavom Cirkvi?

Rodinu si viem veľmi jednoducho predstaviť, keďže – vďaka Bohu – žijem v rodine. V tomto vidím teda istú paralelu, že sme v Cirkvi tak tiež rôzni, aj sa pohádame, aj si niekedy nerozumieme. Najšťastnejší

sme však vtedy, keď sa k sebe vrátíme, keď sa odprosíme, odpustíme si, keď sme spolu a spolu ďalej kráčame, keď sa ľúbime. Keď je napätie, tak sa človeku nechce ani žiť. Tak je to v rodine, tak je to aj v Cirkvi. Rodiny sú tie, ktoré nás držia (ako Cirkev) a z ktorých vychádzajú povolania, možno aj služobníci vo farnosti, v spoločenstve.

Rodiny svojou službou a prítomnosťou držia farnosť. Potrebne je aj ich podržať a podporovať, napríklad pastoráciou, starostlivosťou o detské stretká, o seniorov. Potrebne je dať podporu otcom, mamám, manželským párom, nezabúdať na slobodných po tridsiatke, ktorí sa možno nevedia zaradiť do spoločenstva. Tiež si myslím, že nemôžeme zabudnúť na bezdetné manželské páry, tie sa často cítia vylúčené. Často sa zdôrazňujú rodiny s deťmi a viacdetné rodiny, ale aj bezdetné páry potrebujú spoločenstvo. Bezdetné páry sú už samy zranené prežívaním situácie, ktorú majú.

Tých inšpirácií z Prahy je určite mnoho. Viete si predstaviť, čo sa stane, ak začneme vnášať synodu do života?

Myslím si, že Cirkev, a teda ľudia v nej budú iní. Budeme otvorenejší, budeme spolupracovať. Myslím si, že sme nastúpili na túto cestu a toto bolo cieľom synody – nastúpiť na túto cestu. Úžasnou správou je, že predseda Konferencie biskupov Slovenska otec arcibiskup Bernard Bober hovorí, že už niet cesty späť.

Otvorenosť, spolupráca by však boli len vonkajšie prejavy, ak by sa to neudialo bez osobného obrátenia. Synodou je vlastne každý z nás pozvaný k osobnému obráteniu a potom aj k obráteniu Cirkvi ako spoločenstva. Treba ísť na hĺbinu a naozaj každý deň zaprieť sám seba, zobrať svoj kríž a nasledovať Ježiša. Verím, že postupne nastúpime na túto cestu, ku ktorej sme pozvaní všetci – aj laici, aj kňazi.

Mária Kostyálová

Irituje ma, keď vidím, že niektorí kresťania sa ustavične cítia ohrozovaní

Už vyše sto rokov sa desiatky kresťanských denominácií schádzajú, aby sa spoločne modlili a budovali priateľstvá v duchu ekumenického dialógu. Jednou z cirkví, ktorej zástupcovia sa na týždni modlitieb pravidelne zúčastňujú, je i Bratská jednota baptistov. Prinášame vám rozhovor s jej predsedom Benjamínom Uhrínom.

Ako vnímate situáciu na Slovensku v zmysle ekumenizmu? Robí sa z vášho pohľadu dosť pre to, aby sa budovala intenzívnejšia spolupráca, prepojenie medzi jednotlivými kresťanskými cirkvami?

Naše malé evanjelické cirkvi k sebe majú pomerne blízko. Ako predseda Rady Bratskej jednoty baptistov sa snažím o udržiavanie kontaktov a nadviazovanie spolupráce s jednotlivými vedúcimi. Od starších a skúsenejších kolegov z iných cirkví som počul, že také dobré vzťahy medzi kresťanskými cirkvami a náboženskými spoločnosťami vrátane židovskej náboženskej obce, ako máme dnes, ešte nikdy neboli. Veľmi silným tmeliacim faktorom sa stala i vojna na Ukrajine.

Ako konkrétne prispel k spolupráci cirkví súčasný vojnový konflikt?

Spolupracovali sme pri službe na hraničnom priechode vo Vyšnom Nemeckom, pri integrácii ukrajinských utečencov na Slovensku, ako aj pri organizovaní humanitárnej pomoci, ktorú doteraz posielame našim východným susedom. Táto pomoc ide veľakrát naprieč mnohými denomináciami a dokonca i naprieč rôznymi krajinami.

Oslovil ma napríklad kórejský presbyteriánsky zbor z Dubaja a poslal sem tím ľudí aj finančnú pomoc.

O aké ďalšie spôsoby vzájomnej spolupráce by popri sociálnej angažovanosti mohlo ísť?

V Banskej Bystrici, kde pôsobím, máme kresťanskú platformu, ktorú koordinuje kamarát katolík. Jej cieľom je hľadanie spoločných tém a hodnotových prienikov, ktoré nás spájajú, a povzbudzovanie veriacich, aby sa spoločensky viac angažovali. Ako napríklad v otázke ochrany života od narodenia až po prirodzenú smrť, v boji proti chudobe, proti korupcii, proti akejkoľvek forme nenávisťi a rasizmu. Dokonca si myslím, že by sme pri týchto témach mohli byť otvorení aj spolupráci s neveriacimi, s homosexuálmi či príslušníkmi iných náboženstiev. V otázke budovania svetového mieru je medzináboženský dialóg absolútne nevyhnutný. Na Slovensku však na spoluprácu s inými náboženstvami potrebujeme dozrieť. Stále je mnoho tých, ktorí v snahe prijímať odlišnosť vidia ohrozenie. Nepriateľský postoj prichádza nezriedka aj od cirkevných elít. Veľmi pekne to vystihol Tomáš Halík, keď v jednom rozhovore povedal, že často miesto ducha evanjelia zaznieva z kazateľníc zmes strachu, frustrácie a nepochopenia sveta.

V poslednom čase v slovenských cirkvách rezonuje otázka prijímania kresťanov s homosexuálnou a inou orientáciou. Názory predstaviteľov

V otázke pomoci ukrajinským utečencom ma oslovil napríklad kórejský presbyteriánsky zbor z Dubaja a poslal sem tím ľudí aj finančnú pomoc.

Foto: archív B. Uhrína

Benjamín Uhrín, predseda Bratskej jednoty baptistov

jednotlivých cirkevných zborov sa v tejto otázke rozchádzajú.

Je to citlivá téma, s ktorou sa Cirkev v najbližších rokoch bude musieť konfrontovať. Pred pár mesiacmi vydali evanjelickí biskupi k tejto téme oficiálne stanovisko, s ktorým sa plne stotožňujem. Kresťania sa nemôžu nechať strhnúť strachom a už vôbec nie nenávisťou. Medzi oficiálnymi cirkvami na Slovensku nie je ani jedna taká, ktorá by volila progresívnu cestu, čo je pomaly európska rarita. Môj osobný názor je taký, že kresťania by mali milovať homosexuálov, no zároveň by mali vedieť citlivo povedať i to, že praktizovanie homosexuality je hriechom. Potrebujeme sa učiť rozlišovať medzi orientáciou, homosexuálnym spôsobom života, ktorý si človek zvolil.

Homosexuáli by mali mať v Cirkvi vždy dvere otvorené, no mali by byť pripravení usilovať sa o posvätenie v každej oblasti života. Podobne

ako slobodní pred manželstvom, zosobašení, rozvedení, ovdovení.

Vedeli by ste uviesť nejaký príklad, ako by sme mohli komunikovať evanjelium súčasnému človeku?

Mám veľmi rád pasáž zo Skutkov svätých apoštolov, v ktorej sa svätý Pavol v zajatí prihovoral rímskemu stotníkovi v gréčtine, ktorá bola *lingua franca* vtedajšej spoločnosti. Dovtedy mali svätého Pavla za exota. Keď však prehovoril bežnou rečou doby, stotník mu dovolil prehovoriť k izraelskému ľudu. Tomu sa prihovoral zase hebrejsky. Pavol voči stotníkovi hovorí jazykom doby, no k ľuďom sa prihovára jazykom blízkym práve im. My sme rovnako pozvaní do tohto sveta, aby sme prinášali dobrú zvesť. Darmo ju však budeme šíriť „v čínštine“, keď nám nebude nikto rozumieť. Musíme ju zasadiť do kontextu a jazyka dnešnej doby.

Dalo by sa povedať, že kresťania vnímajú ohrozenie práve preto, že sami nie sú hodnotovo ukotvení?

Myslím, že jednou z našich najväčších ťažkostí je, že nedokážeme správne rozlišovať hriech a hriešnika, resp. spoluhriešnika. Preto keď stretáme mladého človeka, ktorý zápasí s homosexuálnym pokušením, nedokážeme ho počúvať ako niekoho, kto potrebuje bezpečie, prijatie, usmerenie, možno trpezlivosť a čas, aby sa mohol zorientovať. Okamžite nám zablíkajú ochranné kontrolky pred šírením nebezpečnej ideologickej agendy a predstavíme si tie najhoršie možné scenáre, ktoré následne stotožníme s osobou tohto mladého človeka. Zatiaľ sa nám veľmi nedarí nachádzať cestu, ako milovať a prijímať človeka a zároveň bojovať proti nebezpečným spoločenským trendom rôznych ideológií.

Daniel Pastirčák, kazateľ Cirkvi bratskej, sa vyjadril, že ekuména by sa mala diať zdola. Čo konkrétne to pre kresťanov znamená? Akým spôsobom by každý z nás mohol prispievať k myšlienke ekumény?

Mám dojem, že veľmi peknou príležitosťou je okrem sociálnej angažovanosti aj oblasť vzdelávania. Príklad cirkevnej základnej školy Narnia, ktorá vznikla pod záštitou Cirkvi bratskej v Banskej Bystrici, je toho výborným príkladom. Navštevujú ju deti z rôznych kresťanských denominácií, ako aj deti z rodín bez vyznania. Ďalším príkladom je Campfest. Výborným projektom, ktorému sa v poslednom čase venujeme v Banskej Bystrici, je otvorenie celospoločenskej diskusie o dostupnosti bývania. Ide o dôležitú tému, ktorá je spájajúca, nie polarizujúca. Nemali by sme vytvárať dojem, akoby jedinou agendou kresťanov bola antikoncepcia, interrupcia a LGBTI.

Celý článok si môžete prečítať na nm.sk v rubrike Viera.

Chiara Lubichová

Nazval som vás priateľmi (Jn 15, 15)

Texty tejto kapitoly nás uvádzajú do „tajomnej výmeny medzi našou biedou a Božou veľkosťou“, ku ktorej vedie liturgia. Dávame Bohu to, čo nám dal on. A on nám na odplatu dáva samého seba, teda svoju lásku, aby sme my za to mohli milovať jeho a podieľať sa na jeho živote, ktorý je celý výmenou lásky.

„Hľa, tvoja budúcnosť, tvoja minulosť: všetko sa dá zhrnúť do slova Lásku! (...) Tvoje srdce (je) malé, áno, ale je vznešené, vzácne, mocné, a preto môže milovať Boha.“

Prebývať s ním

Z denníka
19. mája 1966

Dnes v New Yorku na moju dušu zapôsobil „dar zbožnosti“, o ktorom som čítala u otca Garrigou-Lagrangea. Takýto dar vzbudzuje úplne synovskú náklonnosť k Bohu. Vynikajúcim spôsobom ho mala aj svätá Anežka z Montepulciana a svätý Pius V.

Áno, Ježišu, viem, že v živote, v každom okamihu života, je dôležité milovať len teba. Chcela by som ti na konci svojho života (čo môže byť skôr či neskôr) povedať: „Vždy som ťa milovala.“ Nevieť, čo ti mám povedať, Pane. Snažím sa čítať, rozjímať, ale musím sa zastaviť, aby som bola s tebou. Potrebujem ťa, Pane, lebo všetko ostatné, čo robím (a som zasvätená), sa mi zdá prázdne. Potrebujem ťa, aby som prehodnotila svoj život s tebou, aby som s tebou prehodnotila svoje plány, aby som bola s tebou, nebola nečinná, ale s tebou. Aby malo zmysel to, keď znova vyjdem von.

Dôvera

Z denníka
29. októbra 1968

Dôvera! Ak je „zllorečený muž, ktorý dôveruje v človeka“ (Jer 17, 5), pozhnaný je človek, čo dôveruje v Boha.

Treba rásť v dôvere. To znamená umŕtvovať v nás zbytočné rozhovory so sebou samými a začať vždy hlbší a dôvernejší rozhovor s Bohom, ktorému zverujeme všetko, čo sme a čo máme.

Potrebujeme, aby dôvera v nás zo dňa na deň rástla. Veď čo je rozumnejšie, než dôverovať Bohu?

Máme však slobodu, ktorú nám dal Boh. A táto sloboda nás stavia pred voľbu veriť alebo neveriť v lásku, ktorou je Boh.

Pre veriaceho je to absurdná voľba, lebo ak Boh jestvuje a ak jeho bytie je Lásku, úplná dôvera v neho je toho jasným logickým dôsledkom.

Osobný rozhovor s ním

Z denníka
10. apríla 1968

Z lásky ľudí okolo seba som dostala k dispozícii domček na samote, kam sa môžem občas utiahnuť – aspoň v mesiacoch pred letom.

Tu, v tichu, ktoré neprerušujú ani telefóny, ani zvonček pri dverách, ani hluk, piesne či potlesk zo stretnutí, si uvedomujem, ako veľmi ticho hovorí. Uvedomujem si, že tam, kde je hluk, je Boh ticho, a tam, kde je ticho, počuť Boží hlas.

Stačí vziať si do ruky knihu a rozjímať a zakrátko ju musím odložiť, pretože vo vnútri cítim, že on chce, aby sme sa zhovárali.

A chápem anachorétov, kartuziánov, trapistov a to, aký je ich život zvučný, plný a v akej sú spoločnosti. Túto Božiu útechu však nemôžem prijať inak, než ako prostriedok na

*Tam, kde je hluk,
je Boh ticho,
a tam, kde je
ticho, počuť
Boží hlas.*

pokračovanie v Diele, ktoré sa čoraz viac stáva masovým, a v tichosti sa potom k nemu priblížiť a pomáhať mu napredovať. Takto odpovedám na lásku a slová, ktoré mi v tichosti, v hĺbke môjho srdca, naznačuje ten, ktorý v ňom žije a chce byť milovaný.

Stačí mi, že cítim volanie, a viem, že som milovaná. Aspoň v to dúfam z jeho čistého milosrdenstva.

Z denníka

21. mája 1972

Dnes cítim, že sa musím zlepšiť v rozjímaní.

Moje rozjímanie musí byť odteraz rozhovorom s tým, ktorý je vo mne, musí to byť vzťah, odpútanie sa od vecí, od všetkého, všetkého, aby som sa mohla rozprávať s Bohom presne tak, ako sa Boh v Starom zákone rozprával so svojím stvorením.

Áno, Ježišu, takto musím konať celý deň. Často sa s tebou rozprávať a povedať ti: „Teraz urobím toto, teraz urobím tamto.“ A žiť ako chlapec vo filme Marcelino chlieb a víno, ktorý najprv viedol rozhovor s imaginárnym spoločníkom, potom s tebou, Ukrižovaným.

Palermo 22. januára 1998

Pozrime sa dnes na to, ako môžeme zlepšiť náš vzťah s Bohom. (...)

Milovať totiž môžeme ako podriadení a robiť všetko, čo chce Pán, bez toho, aby sme sa naňho obrátili čo len slovíčkom. Alebo môžeme milovať ako deti so srdcom naplneným Duchom Svätým, láskou a dôverou k Otcovi, s tou dôverou, ktorá nás často vedie k rozhovoru s ním, aby sme mu povedali o všetkom, o svojich zámeroch, o svojich plánoch. Zhovárali sa s ním s dôverou, s tou božskou túžbou, ktorá nás

až vedie k tomu, že sa nevieme dočkať chvíľ venovaných výlučne jemu a boli s ním v hlbokom kontakte.

To je modlitba, skutočná modlitba! O to sa musíme usilovať, kým sa sami nestaneme živou modlitbou.

(...)

Preto sa usilujem často sa zhovárať s Bohom, aj uprostred činnosti.

Pokúsme sa zlepšiť práve v tomto.

Už len povedať pred každou činnosťou „pre teba“ premieňa našu činnosť na modlitbu.

To však nestačí. Udržujme s ním blízky rozhovor, kedykoľvek je to možné. Iba tak na konci nášho života na našich perách rozkvitnú slová, prejavy k Bohu, podobné prejavom svätých.

Práca vo dvojici

Napísané pred rokom 1973

Veľkou múdrosťou je tráviť čas, ktorý máme, dokonalým životom podľa Božej vôle v prítomnom okamihu.

Niekedy nás však prepadnú dotieravé myšlienky, či už o minulosti, budúcnosti alebo o prítomnosti, týkajúce sa miest, okolností alebo osôb, ktorým sa nemôžeme priamo venovať. Stojí nás preto veľké úsilie viesť kurz podľa toho, čo od nás chce Boh v danej chvíli.

Žiť dokonale a dobre si teda vyžaduje vôľu, rozhodnutie, ale najmä dôveru v Boha, ktorá môže dosiahnuť hrdinstvo.

„V tomto prípade nemôžem nič urobiť pre blízku chorú osobu alebo osobu v nebezpečenstve, pre danú komplikovanú situáciu... No konám to, čo chce odo mňa Boh v tejto chvíli, napríklad sa svedomito učím, dôkladne pozametám, dobre sa pomodlím, dobre sa postarám o svoje deti...

A Boh sa postará o rozpletenie tohto kľbka a uteší tých, ktorí trpia, vyrieši danú nepredvídanú udalosť.“

Je to práca vo dvojici, v dokonalom spoločenstve, ktoré od nás vyžaduje veľkú vieru v Božiu lásku k svojim deťom a prostredníctvom nášho konania stavia Boha do pozície, v ktorej nám môže dôverovať.

Táto vzájomná dôvera dokáže zázraky.

Presvedčíme sa, že tam, kam sme nedosiahli my, skutočne dosiahol kto si iný, kto si počínal omnoho lepšie než my.

Hrdinský čin dôvery bude odmenený. Náš život, obmedzený na jedinnú oblasť, získa nový rozmer. Pocítime kontakt s nekonečnom, po ktorom túžime, a viera, ktorá nadobudne novú silu, v nás posilní lásku, Božiu lásku.

Už si nebudeme pamätať, čo znamená samota. Skutočnosť, že sme opravdivo deťmi Boha Otca, ktorý môže všetko, sa stane zjavnejšou aj preto, že sme to zažili.

Vybraný text je z knihy Boh Lásku, ktorú si môžete kúpiť na obchod.nm.sk alebo objednať telefonicky na čísle 0944 127 343.

Chiara Lubichová

Ukrižovaný Ježiš

*Ježiš chce
Otcovu vôľu.
Chce ju, lebo
Otca miluje
nadovšetko.
A Otec na túto
lásku odpovedá
svojou mocou
a vykonáva čin,
aký po stvorení
sveta nikdy nevy-
konal. Je ním „no-
vé stvorenie“, čiže
vzkriesenie Syna.*

Čo tu povedať? Ako nájsť správne slová?

Je človek ako my, to vieme. Ale je i Boh. A je láska. Prišiel medzi nás, aby splnil určité dielo, ktoré sa týka nás všetkých a ktoré sa vzťahuje i na každého z nás osobne. Stvoril nás, ale my sme jeho dar premárnili a neprestajne ho znehodnocujeme. Spolu so životom sme zdedili slzy, utrpenie a nakoniec smrť, ktorá akoby tie mnohé životné skúsenosti mala obrátiť navivoč.

On však pozná stav, v akom sa ľudia nachádzajú, má pochopenie pre ich žalostný údely; zmilúva sa nad nimi, zostupuje na zem a berie na seba všetku ľudskú biedu. „Boh nechce, aby človek zahynul“ (porov. Jn 6, 39), a zachraňuje ho.

Kvôli tomu Ježiš za ľudí trpí a zomiera.

Spolu s človekom, s nami a ako my zomiera, lenže potom... vstáva z mŕtvych.

Toto „sa muselo“ stať (porov. Mk 8, 31). Ježiš to povedal, keď sa blížila hodina jeho umučenia.

Lenže čo sa muselo stať? A pre koho?

Považoval za potrebné stať sa človekom, trpieť a zomrieť za nás, lebo je láska!

Práve v tom je povolanie Bohočloveka mimoriadne a úplne odlišné od toho, o čo sa ľudia bežne snažia.

Prišiel „položiť svoj život ako výkupné za mnohých“ (Mt 20, 28).

Všetko to určil Otec. Ježiš sa podriaďuje. Obetoval sa, lebo sám chcel, ako hovorí Izaiáš o Božom služobníkovi: chce Otcovu vôľu. Chce ju, lebo *Otca miluje nadovšetko.*

A Otec na túto lásku odpovedá svojou mocou a vykonáva čin, aký po stvorení sveta nikdy nevykonal. Je ním „nové stvorenie“, čiže vzkriesenie Syna.

Ním sa Ježišovo telo, „slabé“ a podrobené bolesti a smrti, premieňa a stáva osláveným (porov. 2 Kor 13, 4), schopným vystúpiť a zaujať miesto po Otcovej pravici.

Tak Bohočlovek otvára dvere Najsvätejšej Trojice vykúpeným ľuďom.

Ježiš ako vzor pre kresťanov

Od tohto prešťastného času, v ktorom Ježiš žil, zomrel a vstal z mŕtvych, sa stáva cestou a *vzorom* pre každého z nás.

Kresťan má milovať Otca ako Ježiš, a preto plniť Božiu vôľu a podriaďovať sa mu. Božou vôľou pre kresťana je, aby aj on došiel k sláve a ku šťastiu po ceste kríža ako Ježiš.

Ježiš sám nás pritom učí, ako ho nasledovať. Všetkým totiž hovorí: „Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme každý deň svoj kríž a nasleduje ma“ (Lk 9, 23).

Nasledovať Ježiša znamená predovšetkým zriekať sa. Ide o *sebaza-pieranie*, čo v dnešnom svete klamlivej predstavy o kresťanstve bez ťažkostí nechce nikto pochopiť. Lenže Ježišovo učenie je jasné a rozhodné. Nič, čo by bolo bez morálnych zábran! Apoštol Pavol o tom píše: „Umrťvujte teda svoje pozemské údy: smilstvo, nečistotu, vášeň, zlú žiadostivosť a lakomstvo, čo je modloslužba“ (Kol 3, 5). Lebo túžiť po pozemských veciach znamená správať sa ako „nepriatelia“ Kristovho kríža“ (Flp 3, 18).

Nasledovať Ježiša znamená aj *vziať svoj kríž* každý deň.

Ježiš má na mysli každodenné bolesti: treba denne prijať všetky drobné utrpenia. Slovom *vziať svoj kríž* dáva zmysel a hodnotu i nášmu utrpeniu.

Spomínam si, ako veľmi na mňa v Jeruzaleme na Kalvárii zapôsobilo, keď nám ukázali miesto, kde bol osadený *Ježišov kríž*. V hlbokom pohnutí som si spontánne klakla na zem ponorená do ďakovnej poklony. Napadla mi vtedy jediná myšlienka: nebyť tohto kríža, všetky naše bolesti, vlastne bolesti všetkých ľudí, by ostali bezmenné.

Lenže Pavol VI. hovorí: „Kristus nepoukazuje len na dôstojnosť bolesti, on prichádza s *povoláním k bolesti...*; vyzýva bolesť (aj našu), aby vyšla zo svojej zúfalej neúčinnosti a v spojení s jeho bolesťou sa stala prameňom, z ktorého prúdi dobro.“

Svätci a kríž

Antiochijský biskup Ignác žil ešte v čase nevelmi vzdialenom od Ježišovho putovania na tejto zemi. Pred svojou mučeníckou smrťou presne uskutočnil slová „vezmi svoj kríž...“ a vo svojom liste občanom Ríma doslova píše: „Vyprosujte mi jedine vnútornú a vonkajšiu silu, aby som nielen hovoril, ale i chcel, aby som sa nielen nazýval kresťanom, ale ním i skutočne bol. (...) Pravým učeníkom Ježiša Krista budem až vtedy, keď svet neuvidí moje telo. (...) Práve začínam byť učeníkom. Mňa už nesmie zaujať nič viditeľné ani neviditeľné, aby som došiel k Ježišovi Kristovi. Oheň, kríž, svorka šeliem, driapanie a kmása-

nie tela, rozhrýzanie kostí, šklbanie údov, trhanie celého tela, zlomyšľené diabolské muky, to všetko nech na mňa dolahne, len aby som prišiel k Ježišovi Kristovi. (...) Uverte tomu, čo píšem. Ešte živý vám píšem, že túžim zomrieť. Moja ľudská túžba je už ukrižovaná a niet vo mne zapálenosť pre hmotu. Miesto toho je vo mne živá voda, ktorá v mojom vnútri hovorí: Pod'k Otcovi!“

Svätci sú kresťanmi v plnom zmysle, a preto pochopili tajomstvo a *hodnotu kríža*.

Grignon z Montfortu o ňom píše takto: „Múdrost', keďže očakáva veľký deň svojho víťazstva pri Poslednom súde, chce mať kríž ako poznávacie znamenie a ako zbraň všetkých vyvolených.“

Preto neprijme nikoho za syna, ak nemá kríž ako rozlišovacie znamenie, ani nevezme nikoho za žiaka, ak ho nenesie na čele bez ostychu, v srdci bez znechutenosti a na pleciach bez vypätia a bez zdráhaní (...).

Neprijme nikoho za vojaka, ak kríž ako zbraň nepoužíva na obranu i útok, na rozháňanie a gniavenie všetkých jeho nepriateľov. Na učeníkov volá: „Majte odvalu, ja som premohol svet!“ (Jn 16, 33) (...). Ja, vaša hlava, som premohol svojich nepriateľov krížom a vy to v tomto znamená takisto dokážete!“

Ukrižovaný Ježiš ako obeta

Na Ježiša nemáme hľadieť len ako na vzor, ktorý má kresťan vo svojom živote nasledovať.

Ukrižovaný Ježiš je *obetou*.

Vieme, že v Starom zákone krv obetovaných zvierat slúžila na očis-

ťovanie ľudí od ich hriechov a na ich zjednocovanie s Božou vôľou.

Krv bola v Starom zákone znakom života a Boh si život vždy veľmi cenil. Obetovaním života sa Bohu vzdávala pocta a krv tu bola jej vonkajším prejavom.

Lenže všetky obety boli iba *tieňom* toho, čo malo byť obetou v Novom zákone (porov. Hebr 10, 1).

Ježiš sám sa stáva Božím Baránkom, vylieva svoju krv raz navždy a zároveň tým obetuje svoj život, ako je napísané v *Liste Hebrejom*: „Preto, keď prichádza na svet, hovorí: ‚Nechcel si obetu ani dar, *ale dal si mi telo*. Nepáčili sa ti zápalné obety ani obety za hriech. Vtedy som povedal: Hľa, prichádzam..., aby som plnil tvoju vôľu, Bože““ (porov. Hebr 10, 5 – 7).

Obeta tohto tela, Bohočloveka, je *plnením Božej vôle*.

Ježišova obeta takto uskutočňuje a dovádza k dokonalosti najhlbší a najnútornejší zmysel obiet v Starom zákone.

Keby Ježiš – aj ako Bohočlovek – len vylial svoju krv, nebolo by sa tým splnilo všetko, čo bolo Otcovou vôľou.

Ježiš, ktorý bol Bohom, bol Životom.

On teda musel aj ako taký určitým spôsobom zomrieť a vyliať duchovnú, božskú krv, *vydať zo seba Boha v sebe*.

Vybraný text je z knihy Výkrik, ktorú si môžete kúpiť na obchod.nm.sk alebo objednať telefonicky na čísle 0944 127 343.

Veronika Rendeková

Skutočných lídrov je málo, no sú soľou zeme a pretvárajú tento svet

Toto je len jedna z ústredných myšlienok talianskeho ekonóma, profesora a publicistu Luigina Bruniho. Jeho kniha Hľadanie hodnôt – Desať slov pre život a podnikanie, ktorú vydáva naše vydavateľstvo, čoskoro dorazí aj k slovenským čitateľom. O jeho diele a vnímaní ekonomiky sme sa zhovárali s projektovou manažérkou Máriou Čalfovou.

Čo je na Luiginovi Brunim jedinečné, prečo by sme mu mali venovať pozornosť?

Luigino Bruni je talianska osobnosť, v ktorej sa stretáva niekoľko zaujímavých oblastí života.

Je ekonóm, historik ekonomického myslenia s osobitným zameraním na občiansku a sociálnu ekonomiu. Zastáva tiež funkciu profesora politickej ekonomie na Univerzite Lumsa v Ríme, kde koordinuje doktorandské štúdium občianskej ekonomie. Profesor Bruni pôsobí aj ako konzultant Dikastéria pre laikov, rodinu a život, publicista talianskeho denníka *Avvenire* a výkonný riaditeľ iniciatívy „Františkova ekonomika“. Je tvorcom televízneho programu s originálnym názvom *Požehnaná ekonomia*, konzultantom pre rôzne odborné skupiny, vedecké fóra, ale aj charizmatiké spoločností a komunity. Napokon je predsedom Školy občianskej ekonomie a autorom mnohých prác, diel a kníh. V slovenčine vyšla jeho kniha *Cena nezištnosti* (Veda, 2013).

Vždy sa zaujímal o filozofiu a v posledných rokoch upriamuje svoje štúdium na Bibliu, ktorej dávne príbehy mužov a žien sa snaží prerozprávať do dnešných čias a sprítomňuje ich v životoch ľudí súčasnej doby. Luigino Bruni, zasvätený laik, bol vyše dvadsať rokov koordinátorom Medzinárodnej komisie ekonomiky spoločnosti, ktorá vychádza z charizmy Chiary Lubichovej. Šestnásť rokov pôsobil v Škole Abba (multidisciplinárna skupina intelektuálov študujúca charizmu jednoty),

z toho desať rokov po boku Chiary Lubichovej. Svoj pohľad na svet charakterizuje ako parciálny, nedokonalý, nekompletný, relatívny a diskutabilný, vychádza však z bohatej skúsenosti života v spoločnosti na rôznych úrovniach.

Čo znamená dobrá firma podľa Luigina Bruniho? Často o nej hovorí a píše.

Každá inštitúcia, a teda aj firma má mať to svoje pravé a správne miesto v spoločnosti.

Dobrá inštitúcia, dobrá firma v tomto význame, znamená zastať si svoje miesto a byť verný svojej misii či povolaniu a podieľať sa na tvorbe spoločenských hodnôt a dobier v spoločnosti. Pojem dobrá firma v tomto význame nie je protikladom zlej firmy, ale ide o zdravú firmu, nielen z pohľadu ekonomického, ale trvalo udržateľného v spoločnosti. Je dobrým miestom na rozvoj ľudských povolaní a zdravého rastu jednotlivcov. Je priestorom pre zdravú a správne ocenenú prácu. Dobrá firma zahŕňa v sebe zdravé firemné vzťahy, korektný vzťah ku konkurencii, rešpekt voči klientom, zodpovedný prístup k prírode, planéte.

Luigino vníma pojem „dobrá firma“ ako misiu každej firmy. Firma vznikla, aby tvorila dobro, všeobecné dobro. Všetko ostatné je špekulácia. Firma so zdravým základom si vie ustrážiť svoje limity a nie je invázna voči spoločnosti. Nechce nahrádzať iné inštitúcie alebo brať im ich miesto v spoločnosti. Firma dokáže dať veľ-

kniha už v predaji

www.obchod.nm.sk

Projektová manažérka Mária Čalfová

mi veľa prospešných vecí, no sama nemôže generovať všetky spoločenské hodnoty a dobro.

Dobrá firma v tomto ponímaní je citlivá na najslabšiu stránku spoločnosti a snaží sa jej pomôcť, aby sa vymanila zo situácie, v ktorej sa nachádza, a to napríklad integráciou do pracovného procesu. Dobrej firme ide o zisk, ktorý nie je cieľom sám osebe. Záleží jej na ceste, ktorou kráča k zisku. Dobrá firma je nielen filantropická, spoločensky či sociálne zodpovedná, ale aj tá, ktorá pojem „dar“ dokáže rozdrobiť do každodenných procesov a vzťahov, nielen na konci dňa alebo mesiaca či daňového obdobia.

Vo svojej knihe *Hľadanie hodnôt – Desiat slov pre život a podnikanie* sa Bruni venuje potrebe návratu k správne mu chápaniu čností vo svete biznisu. Prečo sú čnosti podľa Brunihho také dôležité a čo si pod nimi máme predstaviť?

Čnosť v jeho knihe je pojem širšieho významu. Vyjadruje význačnú pozitívnu schopnosť či vlastnosť. Bruni hovorí o čnostiach ako o „starých“ pojmochoch, ktoré je potrebné oživiť a dať im nový rozmer, vsadiť ich do súčasnosti. Čnosti sa podľa mnohých „nehodia“ do biznisu, no skutočný význam biznisu (ktorý vytvára dobro) sa bez nich kompletne vytráca a znehodnocuje spoločnosť. Ponúka preto nový pohľad a spolu s čitateľom hľadá nové hodnoty či vlastnosti, ktoré aj firma, aj spoločnosť potrebujú.

Ktoré čnosti považuje za elementárne, aby sa pestovali vo firemnom prostredí?

Bruni vyzdvihuje miernosť, vernosť, veľkodušnosť, súcitiť, pokoru či milosrdenstvo. Na lojalitu a líderstvo sa pozerá novým spôsobom a hovorí o radosť, slobode a dare.

Ak Bruni hovorí o stimuloch, ktoré ničia čnosti, čo tým má na mysli?

Táto kapitola má v knihe významné postavenie, pretože je zároveň vyjadrením slobody ducha a duše, ktorá sa nedá nikým a ničím kúpiť. Bruni má veľmi jasný pohľad na stimuly, o ktorých hovorí: „Nielenže nie sú vhodným nástrojom na vytváranie a upevňovanie čností, ale ich dokonca ničia a drasticky obmedzujú ľudskú slobodu.“ Stimuly sú tvorcami istej závislej, malej a účelovej slobody a zrkadlia ciele inštitúcie. V dnešnej dobe sa vyzdvihuje ideálny zamestnanec ako lojalný zamestnanec, ktorý sa však stimulmi nedá kúpiť. Ako hovorí Bruni: „Logika stimulov odrádza od lojality práve preto, lebo povzbudzuje a posilňuje správanie, ktoré je viditeľné, kontrolovateľné a zazmluvnené.“ Lojalita je však duchom dohôd a prísľubov, ktoré žijú z viditeľných rozhodnutí a činov a opierajú sa o neviditeľné činy a rozhodnutia. Táto kapitola je nádherným hľadaním a vysvetlením rovno niekoľkých čností, ktoré firmy pre svoju existenciu nesmierne potrebujú, ale kúpiť sa nedajú.

Ako sa Bruni pozerá na líderstvo? Kto je podľa neho dobrý líder?

Líder pre Brunihho je osobnosť s vlastnosťami, ktoré sa formujú na základe počúvania vnútorného hlasu. Lídri sú pevní vo svojich krokoch nie pre silu ich vôle, ale pre silu hlasu, ktorý im „nedá spať“. Dobrý líder je ten, ktorý vie stáť pri ľuďoch, ktorí mu boli zverení, stojí pri poslednom a najslabšom článku spoločnosti. Nebojí sa povedať: Neviem, ako ďalej, ale som tu, aby som spolu s tebou hľadal cestu a prešiel ju spolu s tebou. Je istým prorokom, ktorý neprorokuje budúcnosť, lež stojí v „čase tmy“ pevne pri ľuďoch a dáva nádej, že raz bude lepšie, aj keď nevie kedy. Pestuje v sebe čnosti, ktoré sú zároveň jednotlivými kapitolami tejto podnetnej knihy.

Skutočných lídrov podľa jeho logiky je málo, no sú soľou zeme a pretvárajú tento svet.

Ezio Aceti

Dospievajúci chlapci a dievčatá prežívajú obavy zo svojho meniaceho sa tela. Ako im môžu pomôcť rodičia?

Týmto prvým článkom začíname fascinujúcu cestu do sveta našich dospievajúcich detí. Uvedomujeme si, že nepokoj a zmeny, ku ktorým vo veku dospievania u chlapcov a dievčat dochádza, sa v istom zmysle podobajú a zároveň líšia v rôznych obdobiach. Pokúsím sa opísať fyzické zmeny s osobitnou pozornosťou na prežívanie u dievčat a chlapcov.

Na konci článku uvádzam zopár rád pre rodičov, ako môžu pomôcť svojim deťom získať kontrolu nad telom, aby sa mohli čo najpokojnejšie vyrovnáť s prebiehajúcimi zmenami.

Fyzický – telesný rozmer

Vo veku od 10 do 18 rokov telo prechádza veľkými zmenami. Tieto zmeny sú spôsobené produkciou pohlavných a rastových hormónov.

Pri telesných zmenách platia isté pravidlá:

U dievčat sa zmeny vyskytujú zvyčajne skôr.

Zmeny nemusia nastať u všetkých v rovnakom čase (niektorí 14-roční chlapci môžu byť ešte malí a útlí, iní sú už v tomto veku vysokí a statní).

Každý týnedžer má svoje vlastné tempo rastu.

Deti zvyčajne nepoznajú pravidlá vývoja a to v nich často vedie k obavám a neustálemu porovnávaniu sa.

O aké zmeny ide?

Zmena hmotnosti

Neraz dochádza k telesnej disharmónii a často k dočasnej nadváhe. Táto zmena trápi viac dievčatá.

Spomínam si na skúsenosť, keď som bol zástupcom riaditeľa na iste veľkej škole v Miláne.

Jedného dňa mi 15-ročné dievča povedalo: „Veľa ráz robím veci, ktoré nechcem, pretože inak by si ma ostatní nevšimli.“ Snažil som sa pochopiť, aké má problémy, pretože vo svojom správaní nebola úprimná. Bolo to pekné dievča a vôbec nebolo obézne. Po chvíli som

pochopil: nebola úprimná vo svojich postojoch, pretože si myslela, že je tučná. Bola presvedčená, že ostatní ju neprijímajú. Na základe tejto skúsenosti možno pochopiť, čo prežíva dospievajúci.

Inteligentných chlapcov a dievčat je veľa, mnohí sú talentovaní, no kvôli tomu, že si vypestujú negatívny „obraz“ o sebe, si prestanú veriť, sú smutní a bez motivácie.

Naopak, tí, čo majú pozitívny obraz o sebe, majú zdravé sebavedomie a sú viac motivovaní. Fyzické a telesné zmeny v tomto veku vplývajú na ich mienku o sebe. Pre každého týnedžera je dôležité, ako vníma sám seba, a nie, kým v skutočnosti je.

Zmena výšky

Výška trápi najmä mužov. Muži a ženy však svoje problémy prežívajú rôznym spôsobom.

Chlapci sa zdajú povrchnejší a bezproblémovnejší, zatiaľ čo dievčatá sa viac upriamujú na detaily. Ak sa započúvate do dievčenských rozhovorov, všimnete si, ako často sa rozprávajú o svojich starostiach a vnútornom prežívaní. U chlapcov takéto témy nedominujú. Tí radi hovoria o veciach a udalostiach, ktoré sa dejú okolo nich, ako je napríklad šport. To neznamená, že chlapci majú menej problémov, je to len iný spôsob prežívania reality.

Inteligentných chlapcov a dievčat je veľa, no pretože si vypestujú negatívny „obraz“ o sebe, prestanú si veriť, sú smutní a bez motivácie.

Pre každého tínedžera je dôležité, ako vníma sám seba, a nie, kým v skutočnosti je.

Zmeny v sexuálnej oblasti

U dievčat: prvá menštruácia predstavuje dôležitý vstup do sveta dospelých. Aj keď je to pre niektoré dievčatá nepríjemný zážitok, v skutočnosti je to pozitívna skúsenosť – telo si vďaka cyklickosti menštruácie tento prechod z detstva do dospelosti neustále pripomína.

Ďalšie typické zmeny sú: zaoblenie tváre, rast ochlpenia v podpazuší a v oblasti pohlavných orgánov, rast prsníkov.

U chlapcov: prvá ejakulácia sa často vyskytuje okolo 13. až 14. roku a často nastane v noci. Táto skúsenosť nemá taký psychologický význam ako menštruácia, pretože nie je cyklická a nie je spontánna.

Ďalšie typické zmeny sú: rast fúzov, vývoj hrudníka a svalov, zmena tónu hlasu, rast ochlpenia v podpazuší a v oblasti pohlavných orgánov.

Chlapcom a dievčatám veľmi záleží na úsudku iných. Práve preto, že ešte nie sú pánmi svojho tela, veľmi intenzívne prežívajú obavy z meniacieho sa tela. Často sa stáva, že diev-

ča, ktoré sa pozerá do zrkadla, si povie: „Dnes som naozaj krásna.“ Na druhý deň si to isté dievča povie: „Dnes vyzerám hrozne, je mi zo seba nanič.“ S telesným vývojom sa u chlapcov a dievčat spájajú aj nebezpečenstvá, ako je anorexia a iné poruchy príjmu potravy.

Na záver treba len dodať, že toto krátke zamyslenie nad telom dospievajúcich chlapcov a dievčat má len jeden cieľ: pomôcť im, aby sa naučili ovládať vlastné telo. Dá sa to, ak budú svoje telo lepšie poznať, ak im pomôžeme rešpektovať tempo a rytmus vývoja a rastu a zvládať nevyhnutné obavy z týchto náhlych zmien. Telo predstavuje fyzickú identitu človeka a je mimoriadne dôležité, aby sme si udržiavali pozitívny obraz o sebe. Neexistuje dokonalé telo a každé telo sa mení. Rodičia by mali byť prví, ktorí budú podporovať svoje deti na ich ceste rozvoja.

Výchovné postoje rodičov

Pri náhlych telesných zmenách pociťuje dospievajúci v sebe napätie,

ktoré sa prejavuje rôznymi zmenami nálad a prehnanými emóciami.

Rodič môže svojmu dospievajúcemu dieťaťu pomôcť, aby si vytvorilo pozitívny vzťah k svojmu meniacemu sa telu, ak:

- nebude dramatizovať úsudky, ktoré dieťa vysloví o svojom tele a tele iných;
- vyhne sa zľahčovaniu nedokonalosti a kritiky, s ktorými dieťa prichádza;
- bude komunikovať so svojim synom či dcérou jednoduchým a pokojným jazykom o telesných zmenách, ktoré prebiehajú na jeho tele; pokiaľ je to možné, mal by tak urobiť rodič rovnakého pohlavia (otec so synom by sa mal porozprávať o ejakulácii a fyzickom vývoji muža; matka s dcérou o menštruácii a fyzickom vývoji ženy);
- povie svojmu dieťaťu o tom, aké je telo vzácne, a naučí ho, že si ho treba vážiť, starať sa oň a skrásľovať ho.

Veronika Rendeková

**Neurológ Škorvánek: Prvými
príznakmi Parkinsonovej choroby
môžu byť poruchy spánku, tráviace
ťažkosti či strata čuchu**

„Na niektoré genetické formy Parkinsonovej choroby sa už dnes začínajú vyvíjať špecifické liečby. Ak budeme vedieť, akú genetickú formu ochorenia má náš pacient, budeme mu schopní poskytnúť nielen symptomatickú, ale časom aj špecifickejšiu liečbu, ktorá bude ušitá na jeho podtyp,“ prezrádza v rozhovore neurológ Matej Škorvánek.

Výskumu Parkinsonovej choroby a príbuzných ochorení sa venujete už trinásť rokov. Za svoju prácu ste získali aj rôzne ocenenia. Na čo sa vo výskume zameriavate?

Momentálne sa vo výskume venujeme trom základným oblastiam. Dve sa týkajú Parkinsonovej choroby a jedna iných zriedkavých genetických pohybových ochorení. Pokiaľ ide o Parkinsonovu chorobu, jeden z hlavných výskumných smerov sa dotýka jej včasnej identifikácie. Parkinsonova choroba ako neurodegeneratívne ochorenie totiž vzniká dávno predtým, ako sa prejavia jej typické symptómy. Prvá predmotorická fáza môže trvať aj pätnásť až dvadsať rokov predtým, ako vzniknú prvé typické motorické ťažkosti.

Človek teda môže mať túto chorobu roky a ani o tom nemusí vedieť?

Presne tak. Je to, ako keby sme liali vodu do vedra, a až keď sa voda preleje, vtedy zbadáme, že je dlážka mokrá. To isté sa deje pri neurodegeneratívnych ochoreniach, ktoré trvajú dlhé obdobie. Mozog má nejaký čas kompenzačnú schopnosť, ktorá dokáže vykryť chýbajúce neuróny. Až keď sa presiahne kritická hodnota, až vtedy sa ochorenie začne prejavovať svojimi typickými

symptómami. To, čo zaujíma nás, je schopnosť urobiť diagnózu skôr, ako sa prejavia spomínané príznaky, keď je ešte mozog viac zachovaný. Keď už choroba naplno prepukne, pacienti majú v mozgu úbytok približne päťdesiatich percent dopamínových neurónov. Ak je toto ochorenie veľmi pokročilé, tak množstvo neurónov, ktoré vieme potenciálnou liečbou zachrániť, je relatívne malé. Včasná identifikácia je preto jedna z kľúčových aspektov súčasného výskumu a budúcej úspešnej liečby ochorenia.

Na základe čoho identifikujete potenciálnych pacientov s týmto ochorením?

Rizikových faktorov je viacero. My máme spustené dva komplexné programy, kde sa snažíme identifikovať rizikových ľudí. V jednom z nich sme v minulosti prešetrovali ľudí s trávaciimi ťažkosťami, najmä zápchou a v druhom ešte aktívnom vyšetrujeme pacientov s tzv. poruchou správania v REM spánku. Ide o poruchu, ktorá vzniká v strednom alebo vyššom veku. Ľudia s touto poruchou v noci napríklad často kričia zo spánku, rozhadzujú rukami a nohami, v podstate robia to, čo sa im práve sníva.

Takže sa dá hovoriť o nejakých predchorobných príznakoch?

Áno. V úplných začiatkoch ochorenia sú títo pacienti klinicky v poriadku. Potom sa u nich začínajú objavovať niektoré nemotorické prejavy, ktoré však nie sú celkom špecifické.

To je napríklad spomínaná spánková porucha, tá je rozhodne najšpecifickejšia. Veľmi typická je však napríklad aj strata čuchu bez nejakého iného vysvetlenia alebo trávacie ťažkosti ako zápcha. O týchto príznakoch vieme povedať, že sú typické, ale nie sú dostatočne špecifické na to, aby sme mohli hneď povedať, že ide o Parkinsonovu chorobu.

Čo sa vlastne pri Parkinsonovej chorobe deje s ľudským mozgom?

Parkinsonova choroba je neurodegeneratívne ochorenie. Znamená to, že v mozgu postupne dochádza k úbytku buniek, ktoré majú rôzne funkcie. Jedným z kľúčových typov buniek, ktoré v mozgu pri Parkinsonovej chorobe chýbajú, sú bunky, ktoré produkujú dopamín. Ten je absolútne nevyhnutný na to, aby mozog dokázal regulovať pohyblivosť tela. Ak má mozog málo dopamínu, vznikajú všetky prejavy tejto choroby. Parkinsonova choroba však nie je len porucha dopamínu, v nejakkej miere sú v nej postihnuté aj nervové prenášače.

Prišli už vedci na to, čo toto ochorenie spôsobuje?

Zhruba u pätnástich percent pacientov je ochorenie spôsobené geneticky. Znamená to, že jeden zmutovaný gén spôsobí celú Parkinsonovu chorobu. Zvyšných osemdesiatpäť percent je tzv. sporadická Parkinsonova choroba, kde však genetika stále zohráva určitú úlohu. Zjednodušene povedané, máme veľké a malé gény.

Zhruba u pätnástich percent pacientov je ochorenie spôsobené geneticky. Zvyšných osemdesiatpäť percent je tzv. sporadická Parkinsonova choroba.

Z ďalších vecí, ktoré sú pomerne zaujímavé a budú sa končiť v dohľadnom čase, je napríklad štúdia jedného lieku, ktorý sa pôvodne používal na cukrovku. Predbežné výsledky zo skúmania účinku tohto lieku sú veľmi sľubné a vyzerá to, že by naozaj mohol ovplyvniť progresiu ochorenia. Ak by to tak bolo, pôjde o prvý prelomový liek.

Veľký gén znamená, že mutácia v jednom géne spôsobí celé ochorenie. Pri malých génoch nestačí, aby jedna mutácia ochorenie spustila, povedzme však, že zvýši riziko o dve, tri percentá. Keď sa potom malých génov nazbiera viac, riziko sa zvýši o nejakú zmysluplnú hladinu, pridruží sa k tomu nejaký vonkajší faktor a ten ochorenie spustí.

O akých vonkajších faktoroch hovoríme?

Ide o rôzne rizikové veci, ako vystavenie sa niektorým toxínom, pesticídom a podobne. Tu zohráva veľkú úlohu črevo, kde je nervový systém silne vystavený vplyvom zvonku. Predpokladáme preto, že u veľkej časti pacientov vznikne tá prvá patológia práve v čreve a z čreva sa šíri až do mozgu. Ľudské črevo je v patogenéze veľmi dôležité a je to jedna z vecí, ktorú aj my skúmame intenzívnejšie.

Venujete sa v rámci svojho výskumu aj genetike, ktorá, ako ste spomínali, zohráva úlohu pri oboch skupinách pacientov?

Áno. Momentálne koordinujeme veľkú stredo európsku štúdiu, ktorá má za cieľ zistiť, aké je genetické pozadie Parkinsonovej choroby u nás na Slovensku a v strednej Európe. Doteraz sa totiž absolútne gro genetiky robilo v západnej Európe, prípadne v Spojených štátoch, ale genetické pozadie rôznych ochorení je závislé aj od geografie a genetického pôvodu pacientov. Máme veľmi málo informácií o tom, aké je genetické pozadie našich pacientov na Slovensku. Toto by sme mali vedieť zodpovedať v priebehu najbližších dvoch rokov.

Čo teda prinesie výskum pre prax?

Na niektoré genetické formy Parkinsonovej choroby sa už dnes začínajú vyvíjať špecifické liečby. Ak budeme vedieť, akú genetickú formu ochorenia má náš pacient, budeme mu schopní poskytnúť nielen symptomatickú, ale časom aj špeci-

fickejšiu liečbu, ktorá bude ušitá na jeho genetický podtyp. V budúcnosti tieto génové terapie zrejme naozaj zohrajú veľmi významnú úlohu. Preto je genetika niečo, čo nás veľmi intenzívne zaujíma, a je akoby našim tretím pilierom výskumu, kde zatiaľ vidím asi aj naše najväčšie úspechy. V tomto prípade však nejde o genetiku Parkinsonovej choroby, ale iných zriedkavých pohybových ochorení.

Ak sa vrátíme k Parkinsonovej chorobe, čo hovoria štatistiky o jej zastúpení vo svete? Obyvatelia ktorých krajín touto chorobou trpia najviac?

Vo všeobecnosti vieme, že minimálne v Európe v bielych populáciách sú muži postihnutí 1,5-krát častejšie ako ženy. Vo východnej Ázii je to zhruba na úrovni jedna k jednej. Tam na to budú mať zrejme vplyv aj niektoré genetické faktory. Ak sa na výskyt ochorenia pozrieme z hľadiska rasy či etník, zdá sa, že najčastejšie sa toto ochorenie objavuje u hispánskych belochov, potom u nehispanických belochov a potom nasledujú Ázijčania a černosi. Zdá sa, že v bielej populácii je Parkinsonovej choroby viac, aj keď si nie som celkom istý, či je to fakt, alebo je to spôsobené tým, že napríklad v Afrike je výskumu výrazne menej ako v Európe.

Má choroba stúpajúcu tendenciu?

Určite. Je to choroba, ktorá je viazaná na vek, to znamená, že čím vyšší vek, tým je väčšia prevalencia, respektíve pravdepodobnosť, že človek bude mať Parkinsonovu chorobu. Vo veku 60 rokov bude mať toto ochorenie asi jedno percento populácie, vo veku 85 rokov to bude až päť percent. Naopak, pod 40 rokov je Parkinsonova choroba zriedkavá, máme však aj pacientov, ktorí dostanú Parkinsona v dvadsiatich rokoch alebo pred dvadsiatkou. Pokiaľ však vzniká ochorenie vo veľmi mladom veku, je to takmer vždy genetického pôvodu.

Zdá sa však, že tejto choroby je aj viac ako kedysi, bez ohľadu na starnutie populácie. Odhad je, že do roku 2050 budeme mať dvojnásobne vyšší počet pacientov, ako ich máme dnes. To je naozaj dramatické číslo na najbližších tridsať rokov.

Počas posledných rokov poskytuje pacientom s Parkinsonovou chorobou na vašej klinike liečbu tzv. elektrickou stimuláciou mozgu. Ako funguje a aké sú alternatívne možnosti liečby?

Parkinsonova choroba je ochorenie, ktoré zatiaľ nevieme úplne vyliečiť. Máme však veľmi efektívnu symptomatickú liečbu. Bavíme sa o bežnej farmakologickej liečbe, ktorú doručíme vo forme tabletiiek alebo náplastí. V prvých rokoch, keď pacienta nastavíme na adekvátnu dávku liekov a dobrú kombináciu, môže človek vyzeráť úplne ako zdravý. Problém je, že ako sa mu v rámci postupujúcej neurodegenerácie postupne zužuje terapeutické okno, efekt liekov v priebehu rokov začína kolísť. Počas dňa teda bude pacient niekedy úplne dobrý, ku koncu dávky lieku mu môže akoby vyprchávať efekt a ťažkosti sa znova vrátia, začína sa zle pohybovať, tuhnúť alebo triasť, alebo môže byť, naopak, chvíľkami prechodne „predávkovaný“, keď sa bude hýbať až príliš veľa a objavia sa mimovoľné pohyby, tzv. dyskinézy. Čím dlhšie ochorenie trvá, tým viac stav hybnosti kolíše a je pre nás väčší problém pacienta adekvátne nastaviť na štandardnú liečbu.

Keď sa v nejakom štádiu dostane do bodu, kde už pacienta nevieme nastaviť tak, aby mal počas celého dňa uspokojivý efekt liečby, prichádzame k ďalším pokročilým možnostiam terapie. Buď je to implantácia neurostimulátora, keď zavedieme elektródy do mozgu a prepojíme ich popod kožu na stimulátor, ktorý je pod kľúčnou kosťou. Inou možnosťou sú pumpy –

podkožná, ktorá funguje na podobnom princípe ako inzulínová pumpa u diabetikov alebo črevná pumpa. Takto dokážeme zabezpečiť prísun liečiva kontinuálne celý deň a eliminovať ich výkyvy v priebehu celého dňa.

Ako dlho dokáže s takouto liečbou pacient žiť pomerne kvalitný život?

To je veľmi individuálne. Kolísanie stavu sa môže u pacientov objaviť rôzne, povedzme od dvoch do desiatich rokov od začiatku ťažkostí. V tých prvých štádiách, ako som povedal, vieme pacientov korigovať prostredníctvom liekov. Neurostimulátory a pumpy zvyčajne podľa individuálneho priebehu ochorenia indikujeme približne po piatich až pätnástich rokoch od začiatku ťažkostí. Individuálne je to aj neskôr, keď pacienta prestavíme na druhú líniu liečby. Sú pacienti, ktorí majú buď rýchlejšiu, alebo pomalšiu progresiu, platí však, že kvalitu života im vieme predĺžiť rádovo o niekoľko rokov.

Kam by ste sa v blízkej budúcnosti radi v rámci výskumu tohto ochorenia a vývoja liečby posunuli?

Bol by som veľmi rád, keby sme raz vedeli pacientovi povedať, že vieme spomaliť priebeh Parkinsonovej choroby. Na tomto veľmi intenzívne pracujú všetky skupiny na svete. Z globálneho hľadiska sme momentálne v štádiu, že sa snažíme, aby sme túto chorobu vedeli diagnostikovať včas. Problémom zatiaľ je, že nevieme merať postup choroby v tých včasných štádiách. Ak aj pacientovi nasadíme liečbu, nevieme zatiaľ celkom dobre odmerať, či funguje alebo nie. To je absolútne kľúčový krok. V rámci ďalšieho výskumu, ktorý vyzerá veľmi zaujímavo a výsledky by mali byť dostupné čoskoro, očakávame koniec štúdie s liekom exenetide, ktorý sa doteraz používal v liečbe cukrovky. Predbežné vý-

sledky zo skúmania účinku tohto lieku sú veľmi sľubné a vyzerá to, že by mohol potenciálne ovplyvniť progresiu ochorenia. Ak by to tak bolo, pôjde o prvý prelomový liek.

Celý článok si môžete prečítať na nm.sk v rubrike Spoločnosť.

Doc. MUDr. Matej Škorvánek PhD. pracuje na Neurologickej klinike Lekárskej fakulty Univerzity P. J. Šafárika a v Univerzitnej nemocnici L. Pasteura v Košiciach. Titul PhD. obhájil na University of Groningen, Holandsko v roku 2014, vedecko-kvalifikačný titul nadobudol v roku 2017; docentom sa stal v roku 2018.

Veronika Rendeková

Dobrovoľnícka práca s ukrajinskými rodinami rozširuje obzory a učí otvorenosti voči inakosti

O pomoci medzi ukrajinskými rodinami sme sa rozprávali s koordinátorkou dobrovoľníkov z mládežníckeho združenia Domka Zuzanou Martiškovou a dobrovoľníkom z humanitného centra v Gabčíkove Petrom Olíkom.

Som šťastný, že môžem pomáhať. Škoda, že za týchto okolností, že toto vôbec nastalo. No keď už situácia nastala, chcem byť jej súčasťou, aby som týmto ľuďom aspoň trošku spríjemnil čas, ktorý tu trávia.

Obaja ste boli dobrovoľnícky činní už dávno predtým, než ste sa rozhodli angažovať v pomoci pre Ukrajinu. Ako by ste opísali túto novú skúsenosť?

Zuzana: Ako hovoríš, ja mám nejakú skúsenosť s dobrovoľníctvom už dlhší čas. Ešte donedávna som robila animátorku vysokoškolskému stretku v rámci saleziánskeho strediska na Trnávke v Bratislave. Pripravovala som tiež letné tábory a angažovala sa v komunite. V okamihu, keď vypukla vojna, som však začala hľadať spôsoby, ako by som mohla pomôcť. V rámci našej saleziánskej komunity, ktorá je veľmi akčná a dynamická, hneď od začiatku vznikla iniciatíva pomôcť utečencom hlavne s ponúknutím bývania. Na toto som sa však necítila, keďže máme doma dve deti. Rozhodla som sa však pomáhať v rámci združenia Domka, kde momentálne pracujem ako koordinátorka dobrovoľníkov a viacerých aktivít v súvislosti s pomocou Ukrajincom.

Ako to bolo s rozhodnutím pomáhať u teba, Peter?

Peter: Ja robím tiež dobrovoľníka na Trnávke, kde napríklad pripravujeme deťom nejaké pohostenie na piatkových stretnutiach. No a to Gabčíkovo bolo pre mňa výzvou. S nápadom prišiel Stanko Hurbanič, salezián z Trnávky. Prvý výjazd do Gabčíkova sme mali niekedy začiatkom mája minulého roka. A pokiaľ

ide o skúsenosť, je neporovnateľné robiť v stredisku dobrovoľníka deťom, ktoré majú v podstate všetko, nič im nechýba, a deťom, ktoré momentálne nemajú nič, iba nejaké núdzové ubytovanie v ubytovni, kde sú všetci nahádzaní v podstate do jedného koša.

Ako by si opísal centrum v Gabčíkove, koľko ľudí sa tam momentálne nachádza?

Peter: Nepoznám aktuálne číslo, ale boli informácie, že sa tam nachádza okolo tisíc osôb. Z toho okolo tristo päťdesiat detí. Približne päťdesiat detí sa začlenilo do slovenských škôl, ostatné sa učia buď online, alebo školu neriešia. Je to tam niekedy divoké, mamičky riešia prežitie, aby ich rodina žila na nejakej dôstojnej úrovni, aby si našli prácu a podobne. To musí byť tiež zvláštny pocit, keď sa niekto cudzí stará o vaše dieťa, zatiaľ čo vy po nociach pracujete v nejakých skladoch. Musia však nejako prežiť.

Zuzka, ty si načrtla, že miest pomoci bolo viacero hlavne na začiatku. Ako to vyzerá teraz? Kde všade vaši dobrovoľníci pomáhajú?

Zuzana: Začala by som asi tým východným Slovenskom, kde saleziáni v spolupráci so Spišskou katolíckou charitou zriadili v priestoroch mládežníckeho centra v Poprade detské centrum pre ukrajinské deti. Dobre vieme, že aj slovenské deti majú problém so škôlkami. So začlenením

Foto: archív Z. Martiškovej

Saleziján Stanislav Hurbanič z Trnávky (piaty sprava) a dobrovoľníci, ktorí pomáhajú ukrajinským rodinám v Gabčíkove.

tých ukrajinských bol problém o to väčší. Ide v podstate o začarovaný kruh. Ukrajinská mama nemá prácu, takže je vlastne s dieťaťom doma, lebo dieťa nemá kam chodiť do škôlky pre chýbajúce financie. Vďaka centru v Poprade však asi dvadsať ukrajinských detí môže chodiť do akoby takejto škôlky, detského centra, ktoré je otvorené od ôsmej do tretej pre deti vo veku od troch do piatich rokov. Počas dňa sa tam o ne starajú dve ukrajinské sociálne pracovníčky aj pedagogičky. Harmonogram majú bežný ako deti v škôlke. Ide teda o projekt, ktorý beží nepretržite od apríla, a veľmi sa tomu tešíme, lebo je to pre tie mamy naozaj veľká pomoc.

No a čo sa týka zvyšku Slovenska, od začiatku sa robili kurzy slovenčiny v Trnave, ktoré fungovali do leta. Naďalej však organizujeme kurzy slovenského jazyka na Trnávke v Bratislave. Za ten čas sme mali asi 60 Ukrajincov, prevažne dospelých alebo dospelievajúcich, ktorí

majú možnosť zadarmo raz do týždňa chodiť na kurz slovenčiny. A toto sa naozaj realizuje iba vďaka ochotným dobrovoľníckam.

Gabčíkovo je zase náš nosný projekt, ktorý funguje od apríla. Počas leta sme pre približne tristo detí robili štyri turnusy letných táborov, pri ktorých sme spolupracovali s organizáciami Savio aj Vides. Vďaka táborom sme tieto deti, ktoré dovtedy neboli mimo areálu centra, každý deň vozili do nejakého bratislavského strediska, kde mali kompletne zabezpečený denný program. Toto bola jedna z najsilnejších skúseností aj pre dobrovoľníkov. Bolo vidieť, ako aj deti išli najprv s plačom do tábora, lebo to bolo pre nich niečo nové a neznáme, ale s plačom sa potom aj vracali naspäť.

Posledným veľkým projektom, z ktorého sa aj ja osobne veľmi teším, je hernička. Ide o skupinu desiatich slovenských mám, ktoré v stredisku na Miletičovej zriadili miesto, ktoré je otvorené pre ukra-

jinské mamky s deťmi od pol desiatej do pol dvanástej. My sme zo začiatku predpokladali, že buď tam tie ukrajinské mamy deti donesú a budú tam s nimi, alebo ich tam na nejaký čas nechajú a pôjdu si vybaviť, čo potrebujú. A bol to pre nás zo začiatku kultúrny šok, že tie mamy tam svoje deti naozaj nechali a odišli. Aj my sa však učíme, že si treba dávať pozor na škatulkovanie a stereotypy, pretože sme potom naozaj pochopili, že ony sa najprv potrebovali postarať o seba. A teraz sa to časom opäť mení, zo začiatku potrebovali priestor ony. Dnes sa v herničke vytvára krásna komunita ukrajinských žien, ktoré tam rady chodia každý piatok a už sa pýtajú na ďalší deň, takže zvažujeme pridať ešte jeden deň v týždni.

Čo priniesla táto skúsenosť s dobrovoľníctvom vám, čo ste si z nej vzali pre seba?

Peter: Nič nie je samozrejmé.

Z ľudí, ktorí žili svoje bežné životy, sa zrazu stali odídenci, z ktorých mnohí sa nemajú kam vrátiť. Ja som šťastný, že môžem pomáhať. Škoda, že za týchto okolností, že toto vôbec nastalo. No keď už situácia nastala, chcem byť jej súčasťou, aby som týmto ľuďom aspoň trošku spríjemnil čas, ktorý tu trávia.

Zuzana: Ja si stále viac uvedomujem, že musím prechovávať vďačnosť, alebo teda samej sebe hovorím, že musím byť vďačná za tie veci, ktoré mám. Tak ako povedal Peter, nič nie je samozrejmé a mne to tiež veľmi rozširuje obzory práve aj cez tieto stereotypy. Myslím si, že naozaj každý ich má a je to do istej miery v poriadku. Baví ma aj pozorovať, ako niečo podvedome predpokladám a potom som s tými ľuďmi zrazu v kontakte a zistím, že to tak vôbec nie je. Spätne sa mi to teda tak vracia a reflektujem aj svoje hodnoty a nazeranie na vec, takže ma to učí aj pokore a tiež väčšej otvorenosti voči inakosti.

Naše Ukrajinky sa už u nás udomácnili

Hneď na začiatku vojny sme sa ponúkli, že môžeme prijať odídenčov z Ukrajiny do našej rodiny. Minulý rok na Bielu sobotu k nám priviezli 39-ročnú mamku Svetlanu a jej 17-ročnú dcéru Vladu. Obe boli plaché, zničené viacdenným namáhavým cestovaním. Z posledného obdobia, ktoré prežili, mali mnoho negatívnych zážitkov.

Doma zanechali veľa príbuzných a priateľov. Sú s nimi stále v kontakte, telefonicky aj cez sociálne siete. Pochádzajú z mesta Dnipro, ktoré je v poslednom čase dost ostrelované. Sú z toho veľmi znepokojené.

My starší sa s nimi dorozumievame po rusky, mladší po anglicky. Teraz už vedia celkom dobre po slovensky. Vlada navštevuje kurz slovenčiny v Bratislave. Svetlana si po čase našla prácu v hoteli pri Seneckých jazerách a Vlada po dovŕšení 18 rokov pracovala brigádnicky v jednom zo supermarketov. Teraz si znova hľadajú prácu.

Vlada bola s nami v Prešove a zapojila sa do projektu Gen Verde. Potom s nami bola tiež na niekoľko dní vo Vysokých Tatrách. I jedno, i druhé sa jej veľmi páčilo. Bola z toho nadšená. Už sa u nás celkom udomácnili, hoci to nie je vždy ľahké. Často je potrebné stratiť svoje predstavy a vyjsť im v ústrety. Napríklad pri práci v kuchyni, pri praní a iných činnostiach, ktoré patria k životu v jednej domácnosti.

Spolu prežívame i sviatočné dni a rôzne rodinné oslavy. Nedávno pri jednej z takýchto príležitostí prejavili veľkú vďačnosť za to, že sme ich prijali. Obracajú sa na nás s prosbami o pomoc v rôznych záležitostiach, ako je návšteva lekára, kontakt s úradmi, hľadanie práce, kontaktovanie zamestnávateľov a iné.

Máme ich veľmi radi. Hovorí, že našu lásku cítia. Snažíme sa – s Božou pomocou – byť pre ne oporou v ich niejednoduchých etapách života.

Viera Gabová

Ako sa mi podarilo prejsť blízkosť a priateľstvo

Už niekoľko rokov som doma a starám sa o mamu po cievnej mozgovej príhode. Je to pekná a zároveň náročná služba, ktorá je dobrou školou v poznávaní seba a cvičení sa v trpezlivosti, strácaní svojich predstáv i svojich plánov.

Svätý Otec často opakuje, ako sa máme zamerať na „posledných, potrebných, vylúčených, osamelých“. Pri čítaní Slova života si tiež vždy kladiem otázku, čo môžem urobiť konkrétne ja, ako môžem milovať tých, ktorí to najviac potrebujú? Môžem tak robiť aspoň modlitbou a príležitostnými príspevkami na rôzne zbierky či dobročinné akcie. Čo viac?

Raz v nedeľu v závere svätej omše vyzdvihol náš pán farár službu kostolníka. Vrazil o tom, ako si často neuvedomujeme službu toho druhého, najmä ak ju už berieme ako samozrejmosť. Vrazil, že práve toto si uvedomuje do detailov teraz, keďže naša dlhoročná kostolníčka musela zo zdravotných dôvodov svoju službu ukončiť a nového kostolníka ešte nemáme.

Keď som prišla domov, doznievali vo mne jeho slová a napadlo mi, že pani kostolníčka zatelefonujem. Nepoznáme sa však bližšie a rozhodovala som sa, či jej to bude vôbec príjemné...

Pomyslela som si však, že ona je teraz tá, na ktorú sa možno pozabudlo, a keďže nie je vydatá a nemá deti, zrejme nie je veľa tých, ktorí si na ňu spomenú. Nakoniec som to vyriešila tak, že som jej poslala esemesku, kde som jej opísala aj to, ako pán farár ocenil jej službu, a popriala som jej zdravie.

Na moje prekvapenie mi o dva dni zazvonil telefón. Bola to pani kostolníčka a veľmi mi ďakovala za všetky správy, ktoré som jej napísala. Telefonát sa natiahol na pol hodinku príjemného rozhovoru. Býva sama, občas jej niekto zavolá. Aj môj záujem ju prekvapil a potešil.

Som vďačná Bohu za to, že hoci nemôžem konkrétne pomáhať mimo svojho domu, poslať mi aj takéto príležitosti, keď môžem niekomu prejsť blízkosť a priateľstvo.

Jozefína Brezovská

Vďaka za vaše svedectvá solidarity a vzájomnosti.
Svoje príspevky môžete aj naďalej posilať na e-mailovú adresu casopis@nm.sk.

Mladí sa už pripravujú na Svetové dni mládeže v Lisabone. Prihovoril sa im aj pápež

Pápež František zaslal 23. januára videoposolstvo mladým ľuďom, ktorí sa pripravujú na tohtoročné augustové Svetové dni mládeže, ktoré bude hostiť portugalský Lisabon. Pozdrav Svätého Otca prinášame v plnom znení.

Otvorte obzory a srdcia

Drahí mladí, hoci ešte chýba niekoľko mesiacov, približujeme sa k Svetovým dňom mládeže, na ktoré sa zapísalo už štyristotisíc mladých ľudí. Prekvapilo ma to a som šťastný, že príde toľko mladých ľudí, pretože vnímajú, že sa potrebujú zúčastniť. Niektori si možno povie, že sa „vydáva za turistiku“. Mladý človek však prichádza, pretože v hĺbke túži po tom, aby sa zúčastnil, podielil sa s druhými, rozprával svoje zážitky a prijímal skúsenosti ostatných. Je smädný po horizontoch.

Vy, mladí ľudia, ktorí ste sa už zapísali, ste smädní po horizontoch. Na tomto stretnutí, pri týchto Dňoch, sa učte tomuto presahujúcemu pohľadu, naučte sa stále hľadiť k obzoru. Nestavajte pred svojimi životmi múr, ktorý ich uzatvára, zatiaľ čo horizont vám dáva rásť! Majte zrak vždy upretý k horizontu – pozerajte sa očami, ale predovšetkým srdcom! Otvorte srdce! Otvorte ich voči iným kultúram, ostatným mladým ľuďom, ktorí tiež prídu na tieto Dni.

Na toto sa pripravujte: aby ste otvorili obzory a srdcia! A ďakujem, že ste sa už s takým veľkým predstihom zapísali, dúfajme, že aj iní mladí ľudia budú nasledovať váš príklad! Nech vám Boh žehná a Panna Mária vás ochraňuje. Modlite sa za mňa a ja sa budem modliť za vás. A nezabúdajte: múry nie, obzory vždy!

Ďakujem.

Prípravné katechézy

Mladým slúžia na prípravu aj katechézy, ktoré v slovenčine vydáva

Slovenský organizačný tím SDM 2023. K dispozícii sú na webe svetovednimladeze.sk.

Katechézy vychádzajú v niekoľkých jazykoch, aby sa mladí na celom svete mohli spoločne duchovne pripravovať na stretnutie so Svätým Otcom. Autori katechéz pripravili cestu prehĺbenia viery založenú na slovese „Rise Up“ (slovensky „Vstaň“), ktoré je ústrednou témou všetkých katechéz.

Pre slovenských mladých pútnikov vychádzajú katechézy každý druhý piatok. Prvú z nich organizátori zverejnili 3. februára. „Ku každej katechéze je pripravená aj príručka pre animátora, ktorá je návodom na to, ako materiály používať,“ vysvetľuje Matúš Reiner, tajomník Rady pre mládež a univerzity KBS.

Katechéza pozýva všetkých animátorov počúvať mladých ľudí a pomáhať im, aby vo svetle Božieho slova rozpoznali cesty, ktoré ich vedú k tomu, aby sa tak ako Mária vydali na cestu a ponáhľali sa. Mladí budú mať možnosť podeliť sa o svoju vieru, vypočuť si hlas Cirkvi a budú povzbudzovaní k sviatosti zmierenia a Eucharistie. „Chceme pozvať všetkých mladých na Slovensku, aby sa zapojili do spoločnej prípravy na Svetové dni mládeže aj formou stretnutí s prípravnými katechézami a tak sa duchovne spojili s mladými na celom svete,“ dodáva Matúš Reiner.

Zdroje: svetovednimladeze.sk,
TK KBS

Mária Valigová

Deti za mier

V rámci iniciatívy #KidsAction4Peace sa deti a mladí ľudia zaviazali, že budú budovať mier v prostredí, kde sa nachádzajú. Budú sa snažiť byť láskaví a pomáhať tým, ktorí to potrebujú. Žiadajú lídrov svojich krajín, aby pomáhali ľuďom trpiacim vo vojne a budovali mier.

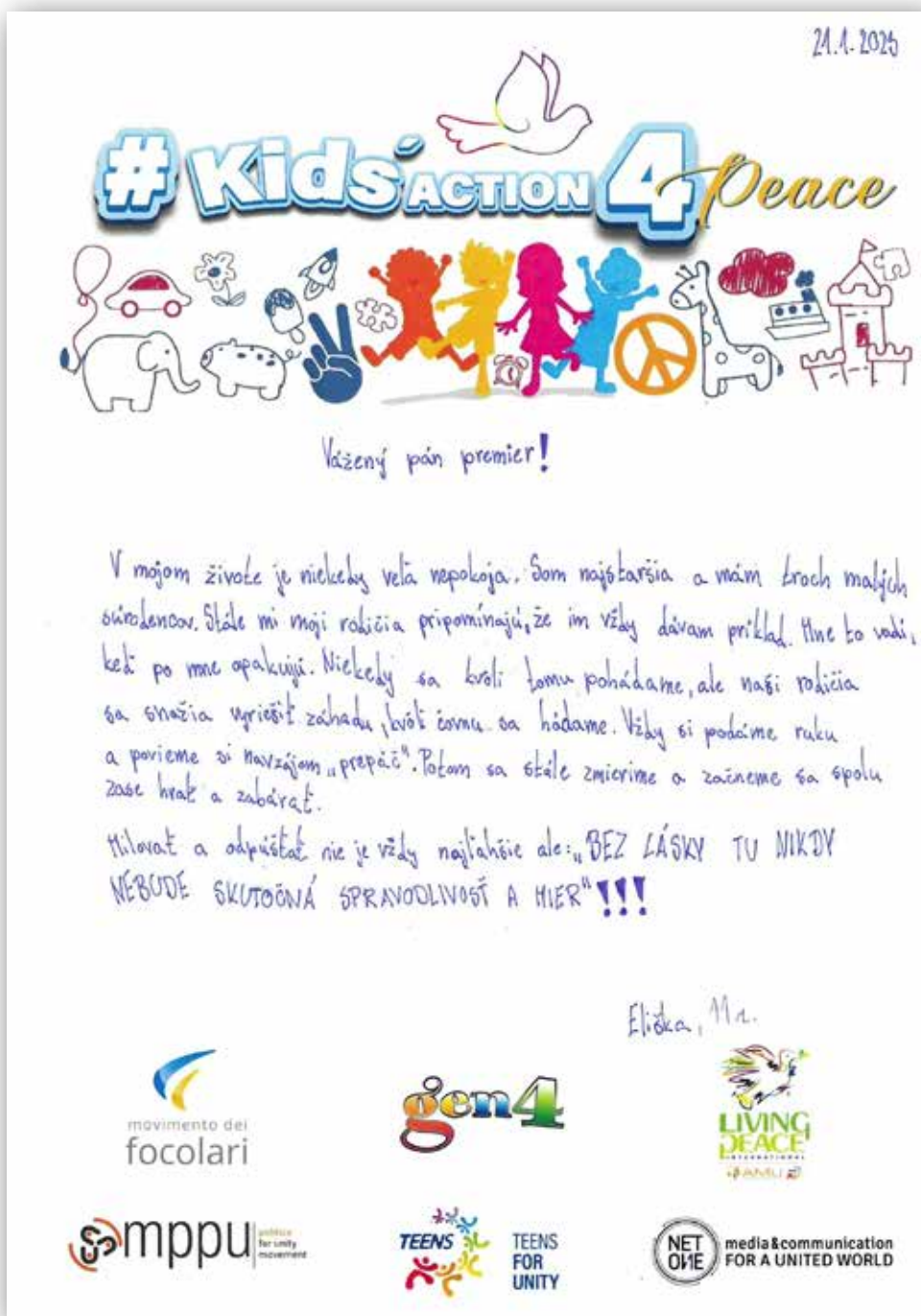
Mladí Európania sa zaujímali o to, ako by mohli pomôcť svojim kamarátom, ktorí sa nachádzajú uprostred vojny na Ukrajine. Z nápadu európskych detí a mladých ľudí sa v januári konala osvetová kampaň s prosbou o mier s vierou, že „zasiahne srdcia“ hláv vlád a štátov rôznych krajín Európy.

Mladí nakreslili obrázky, napísali básne alebo krátky list o tom, ako sa snažia o mier v rodine, škole či pri športe, uviedli hashtag #KidsAction4Peace a podelili sa o svoje posolstvo na sociálnych sieťach. O to isté požiadali aspoň päť ďalších detí. Svoje obrázky a listy poslali poštou na adresu predsedu vlády alebo hlavy štátu.

Iniciatívu odštartovalo 18 detí z Talianska, Portugalska a Belgicka vo veku od 7 do 12 rokov. Iniciatíva sa skončila 30. januára, niekoľko dní pred mimoriadnym zasadnutím Európskej rady v Bruseli. Tento deň bol zároveň *Školským dňom mieru a nenásilia*.

Aktívne sa zapojili aj deti z Hnutia fokoláre na Slovensku. Majú kamarátov z Ukrajiny, ktorí sú u nás v dôsledku vojny. Odkázali im, že sú s nimi a že sa modlia za mier. Oslovili aj svojich priateľov v materských školách, školách a vo farských spoločenstvách.

Všetci chceme žiť v mieri. Vieme však, že na to, aby sme ho vytvárali, musíme najprv zmeniť svoje srdcia. V Bruseli sa 9. a 10. februára stretli predstavitelia krajín Európskej únie. Organizátori veria, že listy a kresby, ktoré im poslali, oslovili ich srdcia.

Pripravujeme GEN VERDE

Stand up now!*

12. 5. – 14. 5. 2023

BRATISLAVA

* Podujatie je určené pre mladých od 14 rokov.

→ **PIATOK 12. 5. 2023**

Akustický koncert

→ **SOBOTA 13. 5. 2023**

Hudobné workshopy – tanec, spev, divadlo, body-percussion, celý deň. Večer hodina na predstavenie sa – mladí a Gen Verde spolu

→ **NEDEĽA 14. 5. 2023**

Duchovné a tematické workshopy
svätá omša s Gen Verde - o 15.00 hod.

Ponúkame prvé číslo slovenského vydania medzinárodného teologicko-pastoračného časopisu *Ekklesia*, ktoré sa venuje téme synodality. Ďalšie čísla budú prístupné v online podobe.

Realizácia prvého tlačeneho čísla je možná vďaka finančnej podpore Rady pre spoločenské komunikačné prostriedky Konferencie biskupov Slovenska a niekoľkých kňazov z Hnutia fokoláre.

Konferencia
biskupov
Slovenska

Pozývame aj vás
zapojiť sa do siete
dobrovoľných
podporovateľov
časopisu *Ekklesia*.

Informácie, otázky, podpora: ekkklesia@nm.sk

Pozývame vás na diskusný večer
a prezentáciu knihy Luigina Bruniho

1. 4. 2023, 18.00 – 20.00*

**vstup je voľný,
podujatie bude
vysielané aj online
v slovenčine
a taliančine*

Hotel TeleDom
Timonova 27, Košice

Luigino Bruni

Ekonom a historik ekonomického myslenia s osobitným zameraním na občiansku a sociálnu ekonomiu i ekonomiu spoločnosti. Na Univerzite Lumsa v Ríme je profesorom politickej ekonomie. Je konzultantom Dikastéria pre laikov, rodinu a život, publicistom denníka *Avvenire*.

www.nm.sk

